

מחובדים

חודש אייר תשפ"ו
תורה ד' • גליון מס': 24

מתחברים יחד לתורה של רבינו

מירון בקרית ספר

האש הבערת כבתה,
הנפש ההומיה ביערות
מידון גועה לה, ואז
גיליתי את רבינו מחדש
| סיפורו הבער והמרגש
של מטייל

תעבירו באש

למה מדורה? סוד
האש בתורה ד' |
חיבור פנימי

מיניה וביה

הביאור המשולב
שכבש את לומדי
התורה הזמנית |
מדור קבוע חדש

ריקוד מעולם הבא

סוד הקירבה מרחוק
מתגלה בין שבילי
יערות מידון | הניגון
בתווי זכרונות מתשפ"ד

הניחוח והרשימו

המבחן הגדול
שמתחיל רגע
אחרי | להחיות
את החיים

תשלוק כל השנה

להחזיר את
המלכות ולחיות
מעין עולם הבא |
מכיר את זה

בת זמן

כס"ד • חורש
אייר תשפ"ו •
תורה ד'
גליון מס': 24

ליגמד וליסבד

הביאור המשולב של פשט התורה
שכבש את לומדי התורה הזמנית - עכשיו
בהנגשה קבועה לקוראי מחוברים

06

כל מקום
יכול
להיות
מירון

אש בוערת ונפש הומיה
ששואגת בלילות ביערות
מירון, גועת ומתרסקת
בעיר התורה | וכשהיא
מגלה את רבינו מחדש,
גם מירון עמוקה יותר

24

04	חיבור פנימי
12	חיבורים
14	מעמקי הבאר
15	חידת החודש
16	שיחת מתחברים
18	מכיר את זה
20	להחיות
22	הניגון
24	המטיילים
38	בעין העדשה

אתה לא ברשימת ההפצה של לטייל???
לא מקבל את החוברות והעלונים???
נשמח מאוד שגם אתה תקבל

גבאי בתי הכנסת, אחראי קבוצות הלימוד בארה"ק, נציגי הישיבות והכוללים, המבקשים לקבל את חומרי
הלימוד של 'לטייל' נא לעדכן בהקדם את אחראי ההפצה הארצי של 'לטייל בתורתו'

התקשרו 055-672-8289

יו"ל ע"י לטייל בתורתו
קו 'לטייל': 04-627-7313
מייל: lb046277313@gmail.com
לפרסום בעלון יש לפנות למייל
אין המערכת אחראית על תוכן הפרסומות

מחברים

הארכנו

בעז"ה את זמן עריכת המבחנים ושליחת החידושים עד לכ"ה באייר

לאחר פניות רבות שקיבלנו מלומדים בעקבות ימי המלחמה והסירודות הרבות שהיו בחודש ניסן, שביקשו להאריך את מועד סגירת המבחן הגדול ופרויקט 'לחדש בתורתו'

מאות דפי חידושים כבר נכתבו | כל עמוד חידושים מכל סוג שהוא מזכה בכרטיס להגרלות הענק

ניתן לשלוח את החידושים לאחד מנציגי לחדש בתורתו עד כ"ה באייר

או בשליחה לכתובת האימיל LB0774448521@gmail.com

לטייל בתורתו
לעידוד המחקר והתמננות בקליטת מהר"ן

אשר יש חליפות למו?

משאירים דעת בעולם, כותבים חידושים!

פרויקט 'לחדש בתורתו' על תורה' תנינא יוצא לדרך בע"ה

פרס ראשון	5000 ש"ח
פרס שני	2000 ש"ח
פרס שלישי	1000 ש"ח
פרס רביעי	500 ש"ח
פרס חמישי	250 ש"ח

הגרלות אדירות לכותבי החידושים

ניתן לשלוח חידושים עד ליום שבת, 17.05.2014

לכתובת: לחדש בתורתו, ת"ת, תל אביב 6100000

טל: 04.6277.313 | Email: LB046277313@gmail.com

המבחן הגדול

על דורות העלמות בספרד קליקוטי מהר"ן ע"י אלפי ישראל

פרס ראשון: 5000 ש"ח
פרס שני: 2000 ש"ח
פרס שלישי: 1000 ש"ח
פרס רביעי: 500 ש"ח
פרס חמישי: 250 ש"ח

הגרלות אדירות לכותבי החידושים

מבחן אמריקאי הכולל 60 שאלות המבחן פתוח לרשמים מרחבי העולם

ניתן לשלוח חידושים עד ליום שבת, 17.05.2014

לכתובת: לחדש בתורתו, ת"ת, תל אביב 6100000

טל: 04.6277.313 | Email: LB046277313@gmail.com

1200 לומדים כבר מילאו את המבחן הגדול. אל תישאר בצד

המבחן נשאר פתוח עד כ"ה באייר

להשתתפות במבחן בעמדות נדרים פלוס וקו לטייל בתורתו בשלוחה 9 < 6

סעם וראה והתענג על ה'

אנחנו גגיוע עד ארזיק!

אל גבאי בתי הכנסת, אחראי קבוצות הלימוד בארה"ק, נציגי הישיבות והכוללים, הי"ו

לאחרונה עדכנו מחדש את רשימת נקודות ההפצה בכל הארץ

אם אתם הולכים עם התורה, ולא הגיעו אליכם "ערכות חוברות הלימוד" החדשות

נא לעדכן בהקדם את כתובתכם לאחראי ההפצה הארצי של 'לטייל בתורתו'

בטל': 055-672-8289

לטייל בתורתו
לעידוד המחקר והתמננות בקליטת מהר"ן

בסיעתא דשמיא

אש אוכלת אש

הסוד שנמאחזי מדורות ל"ג בעומר | בווערת בך אש זהה?
תעביר אותה באש הקדושה | ל"ג בעומר מזדכך יסוד האש
שבתוכנו | להצית התלהבות מחודשת בתפילה ועבודת ה'.

את אש הטומאה.

"וזהו וכל דבר אשר יבא באש
תעבירו באש, דבר זה בחינת מלכות,
שנמשך בתוך הטומאה, בתוך
חמימות היצר, תעבירו באש, תיקונו
על ידי אש, היינו ויודוי דברים לפני
תלמיד חכם".

האש הקדושה!

כך גם בעבודת התפילה, ישנה אש שלהבת
של התלהבות דקדושה שעל ידה האדם
מתפשט לגמרי מגשמיותו ומידותיו הרעים
- הנאחזים בגופו החומרי. הקרירות והיובש
נעלמים, ובמקומם עולה חמימות והתלהבות,
בחמלת ה' עליו.

"וזה שאנו רואים שלפעמים
נתלהב אדם בתוך התפילה ואומר
כמה תבות בהתלהבות גדול, זה
בהמלת ה' עליו. וכשרואה אדם
ההתנוצצות הזאת, תכף נתלהב
נשמתו לדבקות גדול, לדבק את
עצמו באור אין סוף".

וכיוון שתלמידי החכמים הם שורש
התורה, האש הקדושה הבווערת בהם היא חזקה
ועוצמתית אף יותר מכל החמימות של היצר
הרע. ובכוחה הכביר של אש הצדיקים לכבות
ולשרוף את האש של חמימות היצר הבווערת
בתוכנו.

בל"ג בעומר, אצל רבי שמעון בר יוחאי,
שהוא התלמיד חכם האמיתי, שורש התורה,
שגילה את כל נסתרות התורה, ואיך התורה
היא שורש כל הבריאה ותיקונה, בהתאסף
ראשי עם יחד כל שבטי ישראל - מתגלה
המלכות של רשב"י בבחינת ויהי בישורון מלך.
ובמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו,
דווקא מתוך השם והפרסום הנפלא הנעשה על
ידי האש, שמלהיבה ומרוממת את כל נפשות
ישראל בהתלהבות ואש דקדושה. בתוך אותה
גאוה קדושה, מתגלה הענוה הנפלאה שיש
בכוחו העצום לכפר ולמחות את כל ההתלהבות
והמשיכה לדברים הבאים מצד היצר הרע.

בר יוחאי נאדרת בגבורה, ובמלחמת
אש בת - השערה, ותרב הוצאת
מתערה, שלפת נגד צורריך

בווערת בך אש? תעביר אותה באש!

האלו מקבילים לארבע רבדים של מידות
ועניינים שכל אדם צריך לתקן:
יסוד העפר ומדרגת הדומם - כנגד העצבות
ותולדותיה.

יסוד המים ומדרגת הצומח - מקבילים
לתאוות התענוגים.

יסוד הרוח ומדרגת החי - מקבילים למדרגת
דברים בטלים.

יסוד האש ומדרגת המדבר - מקבילים
לגאוה וכעס.

התיקון של כל המדרגות, היסודות, והמידות
הרעות, כולם נעשים על ידי התקרבות אל
הצדיק, כפי שמבואר באריכות בתורה.

אך על יסוד האש רבינו מרחיב באופן מיוחד:

"וזה בחינת החזרת המלכות
לשרשה, פי שרש המלכות הוא
אש, והתורה נקראת אש שמשם
המלכות, כמו שכתוב הלא כה דברי
באש, וכתוב פי מלכים ימלוכו, ועיקר
התורה הם התלמידי חכמים".

כל אשר יבוא באש...

האש, כפי שאנו מכירים אותה בחיינו, יכולה
להופיע בשתי צורות מנוגדות לחלוטין. כשהיא
מופיעה בצורה לא מוסתת - כשאין אחדות
בעולם והצירופים התקלקלו - היא מתגלה
כ'חמימות היצר'.

זוהי אש הבווערת באדם ודוחפת אותו
לדברים שאינם טובים (ובעומק המאמר
הכוונה שאש הגאוה מולידה חמימות של מים
לתענוגים לא ראויים).

האש הזו מרגישה לעיתים כבלתי ניתנת
לשליטה, להבזיה משתוללות ומכלות כל
חלקה טובה בנפש, וכך האדם מוצא את עצמו
שבו בתוך אש זרה ששולחת בו את לשונותיה
הבלתי ניתנות לכיבוי...

מנגד, קיימת אש טובה וקדושה. דיבורי
התורה והתפילה, ודיבורי הווידוי שמתוודים
לפני הצדיק, שיוצאים בחמימות קדושה מתוך
חרטה - הם, כמו אש יוקדת ששורפת ומכלה

ל"ג בעומר זה חג של אש. כשהיינו ילדים
סחבנו קרשים מערב פסח, הקמנו מדורות
בנויות לתלפיות במשך חודשים, עם בובות
המן תלויות לתפארה, ובכמה שעות של בעירה
האש כילתה את הכל.
כשהתבגרנו, כבר לא סחבנו קרשים, אבל
עדיין רקדנו סביב המדורה, פיזמנו את שירי
'בר יוחאי' על מלחמת 'אש דת השערה',
וחיממנו את הנשמה לאורה ולחומה של
המדורה.

הבנו, של"ג בעומר זה לא רק מדורות של
אש, אלא משהו הרבה יותר עמוק. בל"ג בעומר
מתגלה תורת הנסתר. אורו של רשב"י התגלה
ובא לעולם, ועל ידו ייצאו בני ישראל מהגלות.
את המדורות קצת שכחנו. אמנם גם במירון
יש הדלקות וזה בוודאי נשגב ונורא - אך מה
באמת העניין של אותם הדלקות? מה הקשר
בין האש הגדולה לצדיק ולתיקוניו שהוא פועל
בעולם?

אכן, הסברים רבים נכתבו בספרים על עניין
ההדלקות והקשר המיוחד בין רשב"י לאש, אך
עדיין, כשאנו הולכים עם תורה, מתגלים בכל
פעם טעמים וביאורים חדשים הנוגעים אלינו
ממש לכל אותם מנהגים נשגבים.

בתורה ד', רבינו מקדיש אריכות גדולה
לקשר הטמיר שבין הצדיקים, או כלשונו
הקדושה - 'תלמידי חכמים', לבין מהותה של
האש.

זיכור יסוד האש

אך קודם שנפתח את דברי רבינו על הקשר
בין התלמיד חכם לאש, נקדים לבאר את
ההקשר הרחב יותר של האש בתורה זו.

העולם כולו מורכב מארבעה יסודות, עפר,
מים, רוח, אש. כנגד אותם ד' יסודות ישנן
ארבע קומות בבריאה. דומם צומח חי מדבר.
וכפי שמבואר בדברי רבינו היסודות והקומות

המכתבים

של לטייל בתורתו

המבחן האבולו

מבחן אמריקאי על פשט התורה

7 שאלות | רמה קלה | מתחלף בכל שבוע
המבחן הבסיסי על פשט התורה – סיכום שבועי ברור לפי סדר הלימוד. פתוח לכל מי שלומד, פשוט, קל ושווה להצטרף.

הגרלה שבועית:

3 זוכים - 200 ₪ | 10 זוכים - 100 ₪

השאלות אצבוב
האמריקאי (המבחן הבסיסי)

10 שאלות | רמה מאתגרת | פעמיים בחודש | ללא הגרלות

שאלות המעוררות מחשבה ומובילות להתבוננות והעמקה בקשרים ונקודות חשובות שבתורה.

השאל! המבחן האבולו הישן

10 שאלות מאתגרות על פשט התורה

מבחן מתחלף בכל שבוע

מבחן של דיוק ושליטה בפשט התורה עצמו. מיועד ללומדים ששמו לב לפרטים ודקדקו בלשון, ורוצים לבחון רמת הבנה גבוהה ומדויקת יותר.

הגרלה שבועית:

3 זוכים - 500 ₪ כל אחד

המבחן המסב

מבחן מקיף על כל התורה הנלמדת

60 שאלות על פשט התורה

בשלב מתקדם של ההליכה עם התורה נפתח מבחן סיכום אחד, מקיף ומשמעותי, המסכם את כל התורה שנגמדה.

פרסים גבוהים במיוחד בשווי אלפי

שקלים מועד הפתיחה יפורסם

בהמשך

השאלה לא אצבוב

שאלה אחת המתפרסמת אחת לשבועיים

שאלה העולה מתוך קשרי התורה. הלומדים מוזמנים לכתוב את תשובתם האישית, כל אחד כפי רוחב הבנתו האישית בלימוד.

הגרלה: 500 ₪ לזוכה אחד

חידה און מחוברים

חידה חודשית מתוך מגזין "מחברים"

כתב צופן המסתיר מושג, נושא או דמות מתוך התורה. הלומדים מוזמנים לפענח את החידה ולשלוח את פתרונם.

הגרלה: 500 ₪ לזוכה אחד

קו לטייל 04.6277.313
נדרים פלוס שלוחת לטייל

לומדים • נבחרים • זוכים

המכתבים

לטייל בתורתו

לעידוד העמקה והתבוננות בליקוטי מוהר"ן

מינייה גב'יה

פּשט התורה • ביאור משולב שווה לכל נפש

מבוא: תורה זו נאמרה בחג השבועות (תקט"א או תקט"ב) בעיר זלאטיפולי. התורה מיוסדת על הפסוק הראשון מעשרת הדיברות שנאמר מפי הגבורה במתן תורה בהר סיני.

בתורה זו רבינו עוסק בדרך לקיום הציווי הנסתר שבפסוק זה, והיא לבוא למדרגה גבוהה של השגה מעין עולם הבא לדעת שכל מאורעותיו של האדם הם לטובתו, וכפי שמבואר בהמשך התורה היא מדרגת ביטול גבוה והתפשטות הגשמיות.

בתוך התורה רבינו מפרט מה הם הכוחות שמונעים את האדם מלבוא למדרגה זו, ומה הם הדרכים והעצות להגיע למדרגות אלו.

תורה ד' קמא
אנכי ה'
אלקיד
חלק א'

לְשׁוֹן רַבֵּינוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה*

אֲנִכִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים (שְׁמוֹת ב):

[א] כְּשֵׁאֲדָם יוֹדְעִי את הידיעה השלימה שְׁפָל מְאֹרְעוּתוֹי - הן הדברים הטובים והן הדברים שנחשבים לדין ודבר רע, כולם הם לְמוֹתוֹי גם אם אינם מורגשים אצלו עכשיו כדברים טובים, וזאת הַבְּחִינָה שאדם משיג בידיעה שלימה זו היא מְעִין המדרגה אליה יגיע האדם בעוֹלָם הַבָּא, ומדרגה זו באה לידי ביטוי בכך שהוא תמיד מודה ומהלל את ה', כְּמוֹ שְׁפָתוֹבֵי שְׂדוּד המלך אמר בעת שברח משאול (תהלים נו) "בַּה' אֶהְלֵל {דְּבָרִי} בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבָרִי", דהיינו שהן בזמן שיש מאורעות שהם מצד מידת הדין שבשם אלוקים, והן כאשר יש חסדים מצד שם ה' הוא הילל והודה לה'.

עד עתה רבינו ביאר את עצם ההשגה והבחינה מה הפירוש שאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, ועתה מביא את הראיה ואסמכתא לכך מדברי חז"ל:

וְזֹאת הַבְּחִינָה שֶׁהָאֲדָם יוֹדֵעַ שְׁכָל מְאֹרְעוּתוֹ הֵם לטובתו היא מְעִין עוֹלָם הַבָּא, והראיה לכך היא כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בגמרא (פסחים נ) על הפסוק "בַּיּוֹם הַהוּא

יְהִי ה' אֶחָד" וּשְׁמוֹ אֶחָד וְכוּ', וְהִקְשִׁינוּ שֶׁם בַּגְּמָרָא, וְכִי הָאֵיִדְנָא לָאוּ הוּא אֶחָד - וכי עכשיו בעולם הזה אפשר לומר ח"ו שה' אינו אחד, הלא בוודאי גם עכשיו ה' הוא אחד, אז מדוע כתוב בפסוק בלשון עתיד, שרק אז בעולם הבא יהיה ה' אחד, וְתִרְצִינוּ שֶׁם חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁהַחִילוּק אֵינוֹ מִצַּד ה' בְּעִצְמוֹ שֶׁהוּא בּוֹדָאֵי אֶחָד גַּם עֵתָהּ, אֲלֵא מִצַּד הַהִנְהָגָה שֶׁלָּנוּ יֵשׁ חִילוּק, כִּי הָאֵיִדְנָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, מְבָרְכִין עַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב, וְעַל הַרְעָה דִּיִּין אֲמַתְּ דִּהֵיִינוּ שֵׁשׁ חִילוּק בֵּין הַמְּאֹרְעוּת, וְעַל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲנוּ מְבָרְכִים הַטּוֹב וְהַמְטִיב, מַה שְׁאִין כֵּן עַל דְּבָרִים לֹא טוֹבִים מְבָרְכִים דִּיִּין אֲמַתְּ, וְלִעֲתִיד, כּוֹלֵוֹ הַטּוֹב וְהַמְטִיב וְכָל הַבְּרָכוֹת יֵהִיוּ רַק הַטּוֹב וְהַמְטִיב, שִׁיְהִי שֵׁם ה', וְשֵׁם אֱלֹהִים, אֶחָדוֹת אֶחָד" כִּי הָאֲדָם לֹא יִרְאֶה חִילוּק בֵּין דְּבָרִים שְׁנָרְאִים כְּרַעִים לְדְבָרִים שְׁנָרְאִים כְּטוֹבִים מִחַמַּת גּוֹדֵל הַהִשְׁגָה שִׁידֵעַ שֶׁהַכּוֹל לטובתו".

עד כה התבאר שכאשר אדם זוכה לדעת שכל מאורעותיו לטובתו. הוא נמצא במדרגה שהיא מעין עולם הבא. ועתה מבאר מהו התנאי להשגת מדרגה זו, ומה על האדם לעשות כדי לקיים את התנאי:

ב וְזֹאת הַבְּחִינָה שֶׁל מְעִין עוֹלָם, דִּהֵיִינוּ לְדַעַת שֶׁהַכּוֹל לטובתו, אֵי אֲפִשֶׁר לְחַשֵּׁיג בְּדַעַתוֹ, אֲלֵא כְּשִׁמְעֵלָה בְּחִינַת מַלְכוּת דְּקָדוּשָׁה מְהַגְלוֹת מִבֵּין חַעֲבוֹם, כִּי הַמַּלְכוּת הָאֲמִיתִית דְּקָדוּשָׁה הִיא שְׁמַגְלָה שֶׁרַק ה' הוּא הַמֶּלֶךְ בְּעוֹלָם וְאִין עוֹד כּוֹחַ אַחַר זוֹלָתוֹ, כִּי הוּא אֶחָד תְּמִיד, גַּם עֵתָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲלֵא שֶׁהַמַּלְכוּת דְּסַט"א מְסַתִּירָה אֶת מַלְכוּת ה', בִּי עֲבָשִׁיו בְּעוֹלָם הַזֶּה הַמַּלְכוּת וְהַמְמַשְׁלָה לְחַעֲבוֹם, וְלֹא רוֹאִים בְּצוּרָה נִיכְרַת לְכָל כִּיצַד ה' הוּא מֶלֶךְ אֶחָד עַל כָּל הָעוֹלָם, וְכִשְׁבִּיל זֶה - בְּגַלֵּל שֵׁשׁ מַלְכוּת וּמְמַשְׁלָה גַּם לְעַכּוֹם, נִקְרָאִים הָעֲבוֹדָת אֱלִילִים שְׁלָהֶם (שֶׁל הָעַכּוֹם) בְּשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרִים, בִּי הֵם יוֹנְקִים אֶת

ט. עיין שם בגמרא (על פי כלל ה') וראה כיצד כל המשך הגמרא (וכן מה שמובא קודם לכן בגמרא) הכל קשור לדברי רבינו במאמר.
י. עיין בהערה הקודמת, ובדברי הגמרא שם מבואר שמה שכתוב בפסוק שיהיה ה' אחד ושמו אחד, הכוונה לשם 'אדני' שהוא האופן בו אנו קוראים את שם הוי"ה, ואין הכוונה על שם אלוקים, וצ"ע.
יא. הלשון 'אחדות אחד' צ"ע, שהרי לכאורה צריך לכתוב 'שהיה שם ה' ושם אלוקים אחד', ומה שייך כפל המילים 'אחדות אחד'.
יב. יש להקשות, הלא אם לעתיד כל מה שיתרחש בעולם יהיה רק דברים טובים בפועל, אם כן אין בכך כל חידוש שלעתידי יברכו רק הטוב והמטיב, שהרי בפועל כל המאורעות יהיו רק מאורעות טובים, ומה יש להשוות ולהקביל את העולם הזה מול העולם הבא בעניין הברכות, ולומר שיש כאן ב' מדרגות בהשגה, הרי השינוי הוא במציאות ולא בהשגה? ודוק.
יג. יש לעיין האם מה שרבינו מכנה את הגויים בשם 'עכו"ם' יש לזה כוונה מיוחדת בתורה זו, שהרי בכל תורה מכנה את אומות העולם בכינויים שונים, ועל כן בהכרח יש לזה כוונה וביאור מיוחד מתוך קשרי התורה.
יד. כלשון הפסוק שעליו סובבת ומיוסדת תורה זו, "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני".

א. בחיי מוהר"ן (שמח) מובא שבתורות שהם לשונו הקדושה, אפשר לדקדק כמו במקרא.
ב. פסוק זה הוא הפסוק הראשון מעשרת הדברות שנאמרו לכל נשמות ישראל במעמד הר סיני. פסוק זה הינו לרוב השיטות המצווה הראשונה והכללית בכל מצוות התורה, דהיינו שהיא כוללת את כל מצוות התורה. רבינו צייטס כאן רק חלקו הראשון של הפסוק, והמשך הפסוק הוא "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני" (עיין לקמן אות ה' היטב).
ג. לכאורה יש לעיין מדוע רבינו נקט כאן את הלשון 'ודע', הרי בפשטות לא שייך להגיע למדרגה של ידיעה ממש שכל מאורעותיו הם לטובתו, אלא באמונה לבד ניתן להאמין שאכן כל מאורעותיו הם לטובתו.
ד. הלשון 'מאורעותיו', מורה בפשטות על כל המקרים שמתרחשים לאדם. ולפי זה יש לעיין מה חידוש יש בכך שאדם יודע שמאורעות טובים הם לטובתו, ולכאורה עיקר הדגש היה צריך להיות על כך שהאדם יודע שכל הדברים הלא טובים הם לטובתו (ואפשר שבלשון חז"ל המילה מאורע מתפרשת דווקא על דברים שאינם טובים, ויש לעיין).
ה. יש לעיין בלשון זו שמשמעותה שגם אם הדברים אינם טובים בעת זו הם יהיו טובים בעת אחרת, כמו שאומרים לאדם שצריך לקחת איזה תרופה קשה, שהיא אכן לא נעימה אבל זה לטובתו. וזה שונה מההבנה הפשוטה שהדברים שקורים עם האדם הם טובים עכשיו ממש, ודוק.
ו. לכאורה כל ההבאה של ראייה ופסוק זה מיותרת לגמרי, ואין מצד פשט הדברים שום תוספת לעיקר דברי רבינו באות זו, שהרי עיקר הראיה שההשגה של ההכרה שכל מה שקורה לאדם זה לטובתו נמצאת בדברי חז"ל בפסחים המובאים אחר כך בדברי רבינו, ויש לעיין לצורך מה רבינו הביא פסוק זה (ולכשננסה לעקוף את הפסוק בדברי רבינו, יראה כל לומד שלכאורה לא חסר כלום בדבריו הקדושים), ועיין בכלל ב' בח"י הכללים.
ז. בדפוס תקפ"א המילה 'דבר' הושמטה בחלקו הראשון של הפסוק, ויש לעיין האם יש לכך טעם מתוך קשרי התורה.
ח. בפסוק עצמו, סדר הפסוק הינו הפוך מלשון רבינו בתורה - "באלוקים אהלל דבר בה' אהלל דבר", וגם בגמרא פסוק זה מובא בסדר הפוך, לא כמו שכתוב בפסוק.

כוחם מְבַחֵינֵת מְלָכוֹת דְקְדוּשָׁה, הַנִּקְרָא אֱלֹהִים - כי באמת אין להם כוח אמיתי נפרד ממלכות ה' שהיא אחד ממש, אך הם יונקים כוח ממלכות דְקְדוּשָׁה. והראיה לכך שמלכות דְקְדוּשָׁה היא שם אלוקים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים עד) "אֱלֹהִים מְלִכֵי מַקְרָם"^{טו}, ומפסוק זה שנזכר בו 'מלכות' יחד עם שם 'אלוקים', נלמד שזה בחינה אחת. וּבְשִׁמְעֵלִין בְּחִינַת מְלָכוֹת מִבֵּין הָעֲבוֹרִים, שזה התנאי להשגת הידיעה שכל מאורעותיו הם לטובתו, אֲזֵי נִתְקַיִים (שם מז) כִּי "מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים"^{טז}, שהמלכות דְקְדוּשָׁה שבשם אלוקים היא המלכות היחידה בעולם, ללא שום כוח אחר המתדמה להיות מלכות נפרדת.

עד עתה התבאר מהו התנאי להשגת הידיעה שכל מאורעותיו הם לטובתו, ועתה מבאר כיצד יוכל לקיים תנאי זה בפועל, ולהעלות מלכות ה' מהגלות שבין העכו"ם:

ג וְאִי אֶפְשֶׁר לְהָשִׁיב הַמְּלוּכָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ולדעת שכל מאורעותיו לטובתו, אֵלֵא עַל יְדֵי ווִידוּי דְבָרִים לְפָנֵי תַלְמִיד חֶכֶם שיתוודה לפניו ויספר לו כל ליבו (וכמו שיתבאר בהמשך התורה עניינו של וידוי זה"^{יז}), וְעַל יְדֵי זֶה מִתְקַן אֶת הַמְּלוּכָה מִקְלָקוּלָה, וְאִף מַעֲלָה אֶת בְּחִינַת מְלָכוֹת לְשִׁרְשָׁה, שזה עוד יותר גבוה ממה שהייתה קודם הקלקול"^{יח}.

אחר שגילה את עיקר התיקון לנפילת המלכות ולגלותה אצל העכו"ם, שתיקון זה נעשה ע"י הוידוי לפני התלמיד חכם, מלביש עניין זה בתוך פסוק, ובהמשך התורה (אותיות ה' ו' ז') ירחיב לבאר את עצם התיקון הנפעל ע"י הוידוי, איך הוא נעשה ומה עניינו:

וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַפְּסוּק הַקּוֹרֵא לְעַם יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹב בְּתוֹבָה (חושע יד) "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵלַי", קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים' זֶהוּ ווִידוּי דְבָרִים כְּפִשׁוּטוֹ, שֶׁהָאֲדָם יתוודה על כל מעשיו, ונכלל בזה עוד ביאור"^{יט}; שה'דברים' זֶה בְּחִינַת מְלָכוֹת, דֵּהֵינּוּ שֶׁעֲצָם מֵה

טו. לפי פשט הדברים, פסוק זה הובא בדבריו הקדושים רק כדי ללמד ששם אלוקים רומז למלכות, אך לפי זה צ"ע מהיכן רבינו מביא ראייה לכך שהניקה של האלילים היא משם אלוקים? ועיין היטב בלשון הפסוק וצ"ב.
טז. עיין שם בפסוקים שמדברים על המלכות של העכו"ם שמתבטלת ומושפלת תחת מלכות ה' וישראל.
יז. עצם המושג 'וידוי לפני צדיק ותלמיד חכם', שהוא דבר שאינו מובן לכאורה לרובא דעלמא, יתבאר בהרחבה במקו"א.
יח. ביאור זה מוכרח מתוך דברי רבינו ולשונו הקדושה, שיש שתי שלבים, הא' הוא תיקון המלכות, שאז חוזרת המלכות להיות כמו שהיה קודם נפילתה. ב' הוא העלאת המלכות לשורשה העליון.
יט. דהיינו שרבינו דורש את הפסוק באופן כפול, דרשה ראשונה כפשוטם של דברים, שה'דברים' המוזכרים בפסוק זה וידוי דברים, ואז חוזר ודורש את המילה 'דברים' בפירוש פנימי, שהכוונה ל'מלכות'.

שמתוודה הדיבורים האלו הם בחינת מלכות, כְּמוֹ שְׂמוּבָא בְּחַז"ל שֶׁלְשׁוֹן זֶה מוֹרָה עַל מְלוּכָה, שֶׁה' אָמַר לְמֹשֶׁה בְּיוֹם פְּטִירְתּוֹ לְעַנְיִין הַנְּהַגְתָּ עִם יִשְׂרָאֵל, שִׁיהוּשֶׁע לֹא יִנְהַיֵּג אֶת עַם יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם הַזְקֵנִים, אֲלֵא "דְּבַר אֶחָד לְדוֹר, וְאִין שְׁנֵי דְבָרִים לְדוֹר"^כ, הֲרִי מְבוֹאֵר שֶׁ"דְּבַר" הוּא לְשׁוֹן מְנַהֵיג וּמוֹשֵׁל, וּמִכָּאן מְבוֹאֵר שֶׁ"דְבָרִים" זֶה בְּחִינַת מְלוּכָה.

והמשך הפסוק מתבאר על עניין זה, שתהיה לדברים בעצמם תיקון ועליה: "וְשׁוּבוּ אֵלַי"^{כא}, שְׂיִתְקַנּוּ וְיַעֲלוּ ע"י הוידוי אֶת הַדְּבָרִים שֶׁל הוִידוּי בְּעֲצֻמוֹ, אֶת בְּחִינַת מְלָכוֹת שִׁישׁ בְּדְבָרִים הַלְלוּ, שֶׁהַמְּלוּכָה הִיא בְּחִינַת אֱלֹהִים, וְהַעֲלִייה שֶׁלָּהֶם הִיא אֵל ה', הֵינְנוּ בְּנֵי לְבַחֲלֵת אוֹת א', שֶׁהַעֲלִייה שֶׁל הַדְּבָרִים זֶה ע"י שְׂמִיָּע לְבַחֲלֵת "בְּה' אֶחָלֵל דְּבַר, בְּאֱלֹהִים אֶחָלֵל דְּבַר", שִׁיְהַלֵּל עַל אוֹתָם דְּבָרִים גּוֹפֵא, הֵינְנוּ שְׂיַדַּע ע"י הוִידוּי שְׂכָל מְאוֹרְעוֹתָיו כּוֹלֵם לְטוֹבָתוֹ, אִף עַל פִּי שְׂאִינִם נִרְאִים וּמוֹרְגָשִׁים כִּךְ, וְיִכְרַךְ עַל כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹב וְהַמְּטִיב"^{כב}.

אחר שהתבאר באותיות א' ב' ג' כללות השגת המאמר, שיש מדרגה של מעין עולם הבא, והיא שהאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו, והתנאי להשגה זו היא ע"י העלאת המלכות של ה' מהגלות שבין העכו"ם, וזה נעשה ע"י וידוי דברים לפני תלמיד חכם אמיתי. באותיות הבאות רבינו מרחיב לבאר את כל העניינים שהוזכרו בקיצור באותיות אלו. ובתחילה מרחיב לבאר את עניין הדעת שהוזכרה באות א':

[ד] וּבְשִׁדְעָה כָּל זֹאת - דֵּהֵינּוּ שְׂכָאֵשׁר הָאֲדָם יִגִּיעַ לְמִדְרָגָה זֶה שֶׁל יִדְעַת הַדְּעַת שְׂכָל מְאוֹרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ (ע"י העלאת המלכות מכוח הוידוי), נִקְרָא שֶׁהוּא יוֹדֵעַ יִדְעָה שְׂלִימָה"^{כג} בִּידְעָתוֹ יִתְבַרֵּךְ.

כִּי עֵינְךָ עֲנִינָה שֶׁל סְפִירַת הַדְּעָת, הוּא אֶחָדוֹת שָׁל ה' חֲסָדִים וְגִבּוֹרוֹת כְּמְבוֹאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל, שֶׁזֶה נִקְרָא דְעַת בְּפִנְיִמִיּוֹת הַתּוֹרָה, וּבִיאוֹר הַדְּבַר מֵהוּ אֶחָדוֹת הַחֲסָדִים וְהַגִּבּוֹרוֹת, הֵינְנוּ שֶׁהָאֲדָם לֹא יִחְלֹק

כ. עיין בגמרא בסנהדרין ח', ויש לדקדק האם הנהגה ע"י דבר אחד לדור, היא קשורה לגילוי אחדות ה' בעולם, שזה כל עניינו של מאמר זה, שיתגלה הבחינה ש"והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"?

כא. מלשון הפסוק ופשטותו משמע, שהוידוי אינו נעשה נוכח התלמיד חכם, אלא נוכח ה', ויש לעיין היכן רמזו בפסוק זה גם עניינו של התלמיד חכם, שהוידוי צריך להיעשות לפניו.

כב. עיין לעיל הערה 5, וכן מבוואר בלשון הברכה 'הטוב והמטיב', שהטוב העשוי הוא מה שכל המאורעות כולם ייטיבו איתו בעתיד, גם אם עכשיו הם אינם מורגשים בחוש כדברים טובים.

כג. יש לעיין מה עניין הידיעה השלימה שנכנסה לתוך דבריו הקדושים כאן, והאם היא קשורה לכל מהלך התורה?

מינייה זכיה

מחמת אהבה שהקב"ה אוהב אותי, וכתוב עוד^{כז} בפסוק (עמוס ג*) "רק אתכם ידעתי מכל משפחות הארמה על בן אפקוד עליכם עוונותיכם" שבפסוק זה מוזכרת ה'דעת', שהיא אחדות של חסדים וגבורות, שמחמת אחדות זו, הקב"ה פוקד על האדם את עוונותיו, בשונה מאומות העולם שגם כאשר הם עושים רע הקב"ה לא מעוררם מחמת שאין לו אהבה אליהם כמו אהבתו לישראל^{כח}.

באות ד' הרחיב לבאר את המובא בקצרה באות א', ועתה ממשיך לבאר באות ה' את עניין העוונות, שעל ידם המלכות יורדת בגלות, וכיצד ע"י הוידוי יוצאת המלכות מגלותה:

[ה] וְעוֹנוֹתַי שֶׁל אָדָם שֶׁהֵם אֵלוּ הַגּוֹרְמִים לָאָדָם אֵת יִסּוּרָיו [כמבואר בפסוק שבסוף האות הקודמת], הֵם נִמְצְאִים עַל עֲצֻמוֹתַי בְּצוּרַת חִקְיָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל רִשְׁעֵי מִצְרַיִם (יחזקאל לב*) "וְתָהִי עוֹנוֹתָם חִקְיָה עַל עֲצֻמוֹתָם", וְהֵם עֲצָמָם יַעֲנִישׁוּ אוֹתָם.

וְכָל עֲבִירָה מֵהַאִסּוּרִים הַמוֹזְכָּרִים בְּתוֹרָה, יֵשׁ לָהּ צִירוּף אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַמִּילִים הַכְּתוּבוֹת בְּאִסּוּר זֶה בְּתוֹרָה, וְכִשְׁהָאָדָם עָבַר אִיזָה עֲבִירָה מֵאוֹתָם עֲבִירוֹת ח"ו, אֲזִי נִחְקָק אוֹתוֹ צִירוּף רַע הַמּוֹרֵכֵב מֵאוֹתָם אוֹתִיּוֹת וּמִילִים שֶׁכְּתוּבוֹת בְּתוֹרָה, עַל עֲצֻמוֹתַי בְּאוֹפֵן שֶׁל צִירוּף רַע, לֹא כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּתוּב בְּתוֹרָה, וְעַל יָדֵי זֶה מְכַנְּסִים בְּחִינַת הַדְּבֹר שֶׁל הַלֵּאוּ הַזֶּה שֶׁעָבַר, שֶׁכִּפִּי שֶׁהוּא כְּתוּב בְּתוֹרָה הוּא צִירוּף טוֹב, שֶׁמִּבְטָא וּמְגַלָּה אֵת מַלְכוּת ה' שֶׁבְהִנְהַגְתּוֹ אֶסֶר לַעֲשׂוֹת דְּבַר זֶה, וְעַתָּה הוּא נִכְנָס ע"י הַיְפּוּךְ הַצִּירוּף בְּתוֹךְ הַטּוֹמָאָה - תַּחַת מַמְשַׁלַת הַעֲכוּ"ם. הִיִּינוּ שְׂמֵכָנִים בְּחִינַת מַלְכוּת - דֵּהִינוּ צִירוּף הַאֹתִיּוֹת שֶׁל הַדִּבּוּר הַזֶּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבַר אֶחָד לְדוֹר, שֶׁזֶהוּ דִּבּוּר שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, הוּא מְכַנְּסִים אוֹתָהּ - אֵת הַמַּלְכוּת, בְּתוֹךְ הַעֲבוּ"ם כִּי נַעֲשֶׂה עֲכָשִׁיו צִירוּף רַע

כז. ועל פי כלל ט"ז יש לעיין מדוע רבינו הביא שתי ראיות? עיין היטב בביאור כלל זה.
כח. ויש להבין מדוע הדברים הטובים הם גם חלק מאהבתו, הרי מפסוקים אלו מבואר שהייסורים הם הוכחה לאהבתו יותר מהדברים הטובים ח"ו? וצ"ע.

בין חסד לדין אלא כל מאורעותיו, הטובים והרעים, יהיו שווים אצלו ולא יהיה חילוק ביניהם, ויברך על כולם הטוב והמטיב, כי מה שרואה בחוש שהוא טוב שווה אצלו לאותם דברים הבאים מצד מידת הדין, שאין רואה ומבין כיצד הם טובים.

בקטע האחרון התבאר מהו 'כשאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו', ועתה ממשיך לבאר את המאמר חז"ל המובא לעיל אות א' ביתר ביאור:

וְזֶה נִקְרָא ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד שֶׁזֶה אֶחָדוֹת שֶׁל חֲסִדִים הַרְמוּזִים בְּשֵׁם ה', וּגְבוּרוֹת הַרְמוּזִים בְּשֵׁם אֱלֹקִים, הֵם כּוֹלֵם אֶחָד, כְּמֵאֵמֶר חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁלְעֵתִיד יִהְיֶה אֶחָדוֹת גְּמוּר דֵּהִינוּ הַאֶחָדוֹת הַקִּיּוּמָה גַּם עַתָּה תִּהְיֶה גְלוּיָהּ, שִׁיְהִי כּוֹלֵם הַטּוֹב וְהַמְּטִיב^{כט}.

וְזֶה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד. 'שמו' זֶה בְּחִינַת אֱלֹהִים מַלְכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, שֶׁפִּירוּשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ 'שם' הוּא פִּרְסוּם שֶׁל מַלְכוּת. וּבִיאֹר הַמִּילָה 'אֶחָד' הַמוֹזְכֵּר פִּעְמִיִּים בְּפִסּוּק, הוּא שֶׁאֶחָד זֶה גִּימְטְרִיא אֶהְבָּה (13), וְעַתָּה הַפִּסּוּק מֵתְבַאֵר כֵּךְ "ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד", הִיִּינוּ הֵן שֵׁם ה' שֶׁהוּא מוֹרָה עַל מִידַת רַחֲמִים^ל שֶׁמִּמֶּנָּה מִשְׁתַּלְשָׁלִים הַמְּאֹרְעוֹת הַטּוֹבִים, הֵן שְׁמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁם אֱלֹהִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּין שֶׁמִּמֶּנּוּ מִשְׁתַּלְשָׁלִים הַמְּאֹרְעוֹת שֶׁאֵינֵם נְרָאִים כְּטוֹבִים, בְּאֵמַת הֵם כּוֹלֵם אֶחָד - כּוֹלֵם לְטוֹבָתָהּ, מִחֲמַת אֶהְבָּה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָהּ (ולִכֵּן מוֹזְכֵּר בְּפִסּוּק פִּעְמִיִּים אֵת הַמִּילָה 'אֶחָד'^מ), וְהִרְאִיָּה לִכְךָ הִיא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג) "אֵת אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ", דֵּהִינוּ שְׁדוּקָא מִי שֶׁהִקְב"ה אוֹהֵב הוּא מוֹכִיחַ אוֹתוֹ לַפִּעְמִים בִּיִּסּוּרִים, דֵּהִינוּ שֶׁגַּם הַדְּבָרִים הָאֵלוּ הֵם

כד. ויש לעיין האם כל דבר שהוא טוב במובן הפשוט, הוא בהכרח גם יטיב עם האדם בעתיד? ודוק.
כה. והנה יש לעיין שלעיל מבואר בדברי רבינו שהדעת היא חסדים וגבורות, שלא יחלוק בין חסד לדין, ועתה מדבר ממידה אחרת, דהיינו רחמים, ורחמים הם מיוזג של חסדים וגבורות. וצ"ע.
כו. אף שבאמת לכאורה יש להקשות על לשון הפסוק, מדוע לא כתוב בפסוק "ביום ההוא יהיה ה' ושמו אחד" בלי לכפול פעמיים את המילה 'אחד'? ועיין לעיל בהערות על לשון רבינו בסוף אות א' 'אחדות אחד'.

מאלו האותיות, וע"י זה נותן למלכות הטומאה יניקה ממלכות דקדושה ונותן להם ממשלה מכוח זה.

לְמִשְׁלָטִי, אִם הָאָדָם עֵבֶר ח'ו' עַל דִּיבּוּר שֶׁל הַלְּאוּ 'לֹא יִהְיֶה לְךָ', שֶׁהִדְיבּוּר הַזֶּה הוּא הֵנְהַגְגָה שֶׁל מַלְכוּת דְקָדוּשָׁה, אֲזִי ע"י שֶׁעֵבֶר עַל לֹאוּ זֶה, הוּא מַחְרִיב אֶת הַצִּירוּף הַטּוֹב שֶׁל הַדִּיבּוּר שֶׁיֵּשׁ בְּלֹאוּ זֶה, וְבוֹנֶה מִמֶּנּוּ צִירוּף רָע שְׂאוֹתָם אוֹתוֹת מִסְתַּדְרוֹת מִחֲדָשׁ בְּאוֹפֵן שֶׁל צִירוּף רָע, וְנַחֲקֵק הַצִּירוּף הַזֶּה עַל עֲצֻמוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם שֶׁעֵבֶר עַל הַלְּאוּ, וְהַצִּירוּף בְּעֲצֻמוֹ נֹקֵם בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמִיָּהוּ ה') "עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֵלֶיךָ וְחַטָּאוֹתֵיכֶם מִנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם"^{כט}, שֶׁהַעֲוֹנוֹת בְּעֲצֻמָּם מוֹנְעִים מֵהָאָדָם אֶת הַשְּׁפַע שֶׁל הַטּוֹב שֶׁהִיא מִזִּמְנֵן וּמִיִּעַד אֵלָיו, וְכָתוּב בַּפְּסוּק נֹסֵף^{לד} (תְּהִלִּים לֵד) "תְּמוֹתַי רָשָׁע רָעָה" - שֶׁהִדְבַּר שֶׁמִּמֵּית אֶת הַרְשָׁע הִיא הַרְעָה בְּעֲצֻמָּה שֶׁעָשָׂה, שֶׁהִיא זֹ שֶׁנֹּקֶמֶת בּוֹ.

עד כה התבאר באות זו עניין העוונות כיצד הם נחקקים על העצמות, שע"י זו המלכות מושפלת ונכנסת בגלות בתוך העכו"ם. עתה ממשיך ומבאר כיצד הוידיוי דברים מתקן ומעלה את המלכות לשרשה:

וְעַל יְדֵי ווִידוּי דְבָרִים שֶׁמִּתּוֹדָה לִפְנֵי הַתַּלְמִיד חֶכֶם, יוֹצֵא מֵעֲצֻמוֹתָיו הָאוֹתוֹת הַחֲקוּקִים עֲלֵיהֶם מִצִּירוּפֵי הָעוֹוֹן, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם הַדִּיבּוּר שֶׁל הַוִּידוּי שֶׁמִּתּוֹדָה עַל אוֹתוֹ עוֹוֹן, כִּי הַדִּיבּוּר שֶׁל הָאָדָם יוֹצֵא מֵעֲצֻמוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שֵׁם לֵה) "כָּל עֲצֻמוֹתַי תֵּאֱמַרְנָה"^{לז} - שֶׁהִדְיבּוּר וְהָאִמְרָה יוֹצֵאִים מֵהַעֲצֻמוֹת, וּמַחְרִיב בְּכּוּחַ זֶה אֶת הַבְּנִיָּן וְהַצִּירוּף הַרָע שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעֲצֻמוֹת, וְבוֹנֶה מֵהֶם מִחֲדָשׁ אֶת הַמַּלְכוּת דְקָדוּשָׁה. וְזֶה שֶׁאֱמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (סוֹטָה ז') "בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר^{לח}, הָיוּ עֲצֻמוֹתָיו שֶׁל יְהוּדָה

כט. עיין בכלל השלישי, שבכל מקום שרבינו לוקח למשל ודוגמא איזה דבר מסוים, יש בדוגמא זו עניין מיוחד הקשור לכל מהלך התורה, ועיין בהקדמה שניה לביאור הליקוטים היטב.
ל. ביאור זה אינו מוכרח, אך בדרך פשט נראה לבאר כך.
לא. יש לעיין מדוע רבינו קיצר כאן את לשון הפסוק, הלא נראה שהמשך הפסוק משמש כראיה יותר חזקה לדבריו מלשון הפסוק בתחילתו?
לב. על פי כלל ט"ז יש לעיין מדוע רבינו הביא כאן ב' ראיות?
לג. בלשון הפסוק מבואר שכל העצמות כולם מדברות את הדיבור, ולכאורה מדברי רבינו מבואר, שהדיבור של הוידיוי, מוציא את הדיבור מאותם עצמות מסוימות שהיו שייכות לחקיקה המיוחדת של אותה עבירה מיוחדת ח"ו, וצ"ב.
לד. עיין לקמן בתחילת אות ח', ויש לעיין האם עניין זה קשור למובא שם?

מְגוֹלְגָלִין, עַד שֶׁאָמַר מֹשֶׁה שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה", וְאִז הֵם חֲזָרוּ לְמִקְוָמָם. כִּי יְהוּדָה קִיבַל עַל עֲצֻמוֹ נִידוּי אִם לֹא יִחְזִיר אֶת בְּנֵימִין לִיעֻקֵּב, וּמַחֲמַת שְׁקִלְתָּ חֶכֶם אִפְּיָלוּ עַל תְּנַאי הִיא בָּאָה, אִז גַּם אַחֲרֵי שֶׁהוּא הַחֲזִיר אֶת בְּנֵימִין, הַתְּגַלְגְלוּ עֲצֻמוֹתָיו. עַד שֶׁמֹּשֶׁה רִבִּינוּ הַזְכִּיר אֶת הַוִּידוּי שֶׁיְהוּדָה הִתּוֹדָה עַל מַעֲשֵׂה תִמְרָה^{לח}.

וביאור דברי חז"ל הוא: שֶׁבְּקִשׁ מֹשֶׁה מִחֲקָרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתַפִּילָתוֹ, שֶׁיִּזְכָּר לְיְהוּדָה הַוִּידוּי שֶׁהִתְוֹדָה עַל מַעֲשֵׂה תִמְרָה, וּבְכּוּחַ זֶה עֲצֻמוֹתָיו יִתְחַבְּרוּ, וְכֵן הָיוּ לֵיָה שֶׁ שָׁמַע אֶת הַוִּידוּי וּבְכּוּחַ זֶה עֲצֻמוֹתָיו חֲזָרוּ, וְלִפִּי זֶה מוֹבֵן מְדוּעַ דִּקְאָ עֲצֻמוֹתָיו הָיוּ מְגוֹלְגָלִין וְלֹא חֲלָקִים אַחֲרֵים, עַל שֵׁם "וְתָהִי עֲוֹנוֹתֵם חֲקוּקָה עַל עֲצֻמוֹתֵם", שֶׁבְּגַלְגַּל הָעוֹוֹן הַזֶּה עֲצֻמוֹתָיו הָיוּ מְגוֹלְגָלִין, וְעַל יְדֵי הַוִּידוּי שֶׁמֹּשֶׁה רִבִּינוּ חִדַּשׁ ע"י הַזְכָּרָתוֹ, נִתְתַּקְּנוּ הָעֲצֻמוֹת מִשְׁבִּירָתָם, וְאִף עַל כָּל חַד לְדוֹכָתֵיהֶן - לְמִקְוָמוֹ^{לח}.

ועתה מרחיב ומבאר יותר את הלבשת התורה במעשה זה:

וְיְהוּדָה שֶׁעֲלֵיו נִסּוּב מֵאִמֵּר הַגַּמְרָא, זֶה בְּחִינַת מַלְכוּת כִּי מִמֶּנּוּ כָּל מַלְכוּת דוֹד שֶׁהִיא עֵיקַר הַמַּלְכוּת, וּבְכַךְ יֵשׁ רְמִזָּה, שֶׁבְּחִינַת מַלְכוּת, נִתְתַּקֵּן עַל יְדֵי ווִידוּי דְבָרִים לִפְנֵי תַלְמִיד חֶכֶם, וְזֶה מֵה שֶׁמְבֹאֵר שֶׁם בַּגְמָרָא שֶׁזֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי מֹשֶׁה דוּוּקָא, דְהֵינּוּ שׁוֹכֵר מֹשֶׁה הַוִּידוּי, כִּי בֵּן צְרִיָּה, שִׁיחִיָּה הַוִּידוּי דוּוּקָא לִפְנֵי תַלְמִיד חֶכֶם, וְכָל תַּלְמִיד חֶכֶם הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה (כְּמוֹ שֶׁיְבֹאֵר לְקַמֵּן בְּהַרְחֵבָה), כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ בַּגְמָרָא "מֹשֶׁה שְׁפִיר קְאָמְרָת", שֶׁזֶה נֹאמַר ע"י אִמּוֹרָא אֶחָד לְחַבְּרֵי. וְכֵן שׁוֹכֵר מֹשֶׁה הַוִּידוּי שֶׁנֹאמַר ע"י יְהוּדָה זְמַן רַב קוֹדֵם לָכֵן, נַעֲשֶׂה כְּאֵלּוּ הַתְּוֹדָה יְהוּדָה עֲכָשׁוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְתַּקֵּן בְּחִינַת מַלְכוּת שֶׁל יְהוּדָה, וְנִחְרַב הַצִּירוּף הַרָע שֶׁנַּחֲקֵק עַל עֲצֻמוֹתָיו.

לה. וצ"ע כמה נקודות: א] מדוע גלגול העצמות נעשה ע"י הנידוי שקיבל, הרי לכאורה לא עשה שם שום עוון? ב] שהרי לכאורה הוא קיים את דבריו? ג] גם אם היה שם עוון, יש להבין כיצד הוידיוי על מעשה תמר, הועיל לעוון אחר שקשור לנידוי של קללת חכם במעשה דבנימין?
לו. יש להבין מה הכוונה מגולגלין, שהרי כפי שמובא לעיל העוונות נחקקים על העצמות, אך אין גלגול לעצמות?
לז. יש לעיין האם בבניין המלכות דקדושה מכוח הוידיוי, חוזר ונעשה הבניין שהיה מקודם, או שלאחר שנחרבה המלכות ועתה היא נבנית שוב, יש לה בניין חדש שלא היה בתחילה? (ומלשון רבינו כאן קצת משמע דשב למקומו הראשון).

בסיוע ד' ש"א

לטייל בתורתו
מיידי המסעדה והתכונות
 בלתי שייך

2 סניפים חדשים! בביתר

פותרים! שערים!
ככל אנשי שמשנו בעירנו ביתר
 מנסים להשתתף מי שירב

**בכולנו ערב
 מתיברתא
 דרב נחמן**

סניפי ביתר

לשקוע בלימוד עיוני ומענג
 בספרו 'ק ליקוטי מוהר"ן'
 להבין את עומק תורתו של מוהר"ן מברסלב וי"ע
 להדגיל לוחות זהים חודשים באמת.

• כל יום בין השעות
 • 20:30-22:00 בערב

בביתר מ"ד 'כולל חצות'
 רחוב כנסת יחזקאל 38
 (בעזרת שטים)
 לפריטים ר' נתן לויטן 0556779525

• כל יום בין השעות
 • 15:30-17:00 בצהריים

בביתר מ"ד 'זוועהיל'
 רח' אדמו"ר ויזניץ 16
 לפריטים ר' יודו פולייט 0533164896

**יש לך זמן ליום?
 היכנס אפילו
 ללילה אחד!**

**ייחודי: מלגת לימוד על בסיס יומי!
 (אין צורך להשתתף כל החודש)**

**מתכתא
 דרב נחמן**

בסיוע ד' ש"א

לטייל בתורתו
מיידי המסעדה והתכונות
 בלתי שייך

הופיע

תורה ד' אביה אלקה

ניתן לקבל את החוברת אצל נציגי לטייל בתורתו
 ובבתי הכנסת של ברסלב בכל הארץ

**הזמינו את החוברת עד הבית
 בהרשמה פשוטה בנדריים פלוס**

בסיוע ד' ש"א

מתחילים תורה ד' קמא

**ישמח לב
 מבקשי**

להול פתוח זמן הקין כס"ד או מזמינים אתכם
 להצטרף לחבורת הלומדים המיוחדת ב-

**כולל ערב
 ללימוד
 חסידות**

בספרו 'ק ליקוטי מוהר"ן'

בהעמקה מיוחדת לאור דרכם של גדולי הדורות
 שעמדו על גדול מעלתו של ספר קדוש זה

**הכולל מיעד עבור כלל הציבור לגותי
 ואינו מיעד לחסידי ברסלב כלל**

**הכולל מתקיים בביתר מ"ד 'זוועהיל' רח' אדמו"ר ויזניץ 16
 כל יום בין השעות 9:00 עד 10:30 (שעה מתוקן)**

מלגה מכובדת תינתן ללומדים על פי נוכחות יומית.
 גם למי שאינו מתחייב להגעה יומיומית

לפרטים והרשמה 02-671-9917
 (אם נותרת ללא מענה נשוב אליך בהקדם)

איש

- א. התלמיד חכם הוא בחינת משה, שמישים עצמו בשירים, כמו שכתוב "והאיש משה ענו מאד", ועל ידי זה נקרא **איש חכם**, כמו שכתוב "והחכמה מאין תמצא". וכזה יש כח לתלמיד חכם לכפר, כמו שנאמר "איש חכם יכפרנה".
- ב. וזהו שאמרו חז"ל: משל לאחד, שהיה מהלך בדרך באישון לילה ואפלה, ומתירא מן הקוצים ומן הפחיתים ומחיה רעה ומלסטים, ואינו יודע באיזה דרך מהלך.
- ג. על ידי דברים בטלים ולשון הרע, בא עניות, כמו שכתוב "כי מתו כל האנשים".
- ד. קדם שהתורה, עדין אינו יודע באיזהו דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר לפני **איש** ואחריתה דרכי מות.
- ה. וזה "ולא ידע **איש**", אפלו משה לא ידע, כמו שאמרו חז"ל, כי נתבטל לגבי אין סוף.
- ו. שנתערב טמאה בתפלתו ועבודתו ובלבל אותו, ולא היה יכול **איש** הישראלי הזה לעבד עבודתו תמה.
- ז. אכל על ידי **איש** הישראלי נתעורר בתשובה, על ידי שהרגיש טמאה קטנה שמבלבלת אותו, על ידי תשובתו גורם, שגם אלו הרשעים נעשו כסא לקדשה.

שלו, אלא אדרבה, מלא בגאווה וחיבור אל הישות שלו, שנפרדת מהקב"ה. רבינו מביא עליו את הפסוק, "יש דרך ישר לפני **איש**, ואחריתה דרכי מות". כלומר, הוא איננו מקבל את הדרך מהצדיק, אלא סומך רק על שכלו ותבונתו, ולכן, בהעדר ביטול הישות, הוא עלול ליפול לדרכי מוות.

המחשה לכך ניתן למצוא בפסוק נוסף שבו רבינו מביא את ה'**איש**' השלילי, לגבי דתן ואבירם שמדברים לשון הרע על משה רבינו - "כי מתו כל האנשים". במקום להתבטל לצדיק, הם מתגאים ומדברים עליו לשון הרע, וסוגדים לישות שלהם. ולכן עונשם הוא שהם 'מתו', כאמור בפסוק הקודם - 'ואחריתה דרכי מוות'.

אנו למדים מכך, שכל הבעיות והקשיים שצצים לכל אדם, הם כתוצאה מכך שלא ביטל את הישות לה'. ועל כך מספרת הגמרא "אחד שהיה מהלך בדרך באישון לילה", והוא נתקל בכל ארבעת המידות הרעות, ואינו יודע באיזה דרך מהלך. הקושי שלו מתחיל ב'**אישון** לילה', וכידוע שהמילה '**אישון**' שורשה במילה '**איש**', כיון שבעין משתקף '**איש** קטן'.

שכן כאשר האדם שקוע בישות שלו, אזי אינו רואה שום דבר, הוא רואה רק את עצמו, את ה'**איש** הקטן' שבו. לכן הוא כל כך נבוך בדרך, ונופל בכל המידות הרעות, ורק על ידי ביטול הישות וההתכללות באין סוף, מתהפך ה'**אישון**' - ל'**יעינא** חדא דרחמי', עין אחת שכולה רחמים.

לאחר שהבנו את מציאות שני סוגי ה'**איש**' בתורה, נעבור עתה לסיפורו של ה'**איש** הישראלי':

ל'**איש**' הישראלי התערבה טומאה קטנה, ובלבלה אותו בתפילתו. הטומאה שמבוארת בתורה זו היא, כאמור, הישות והפירוד מה'. לכן מובן מדוע טומאה זו מבלבלת אותו בתפילתו - "ולא היה יכול **איש** הישראלי הזה לעבד עבודתו תמה" (היא אינה תמה ושלמה, אלא נפרדת).

אמנם לאחר "שאיש הישראלי נתעורר בתשובה", ומבטל את ישותו לה' - "גורם שגם הרשעים נעשו כסא לקדשה", שכן הוא גורם לבטל את כל הישויות בעולם, ולכלול אותן באין סוף.

ההגדרה של "**איש**" הנלמדת מתוך התורה - היא "ישות".

כלומר, מהותו של ה'**איש** בזה העולם, היא ישות וקיומו, שנבראה על פי רצונו של הקב"ה, שמאין יתהווה '**יש**' - שהוא ה'**איש**'.

מצבו ודרגתו של כל אדם, נמדדת לפי מצב ה'**איש**' שלו:

כאשר הוא דבוק אל הישות שלו, ואיננו מבחין שכל הישות העצמית שלו היא פירוד מאלוקותו ואחדותו יתברך - אזי ה'**איש**' הוא שלילי.

אולם כאשר הוא זוכה להתבטל לה' בענוה ושפלות, ולכלול את ישותו באין, בהש"ת - אזי ה'**איש**' הוא חיובי. ועתה נשים פעמינו לבאר את ה'**איש**' החיובי בתורה, וה'**איש**' השלילי בתורה:

ה'**איש** החיובי הלא הוא משה רבינו. רבינו מביא שני פסוקים על משה שבהם הוא מוזכר בשם '**איש**': "והאיש משה ענו מאד", כאן הוא נקרא בשם '**איש**' עניו, כלומר שמתבטל לגמרי להש"ת, וממילא הישות נכללת בה'.

גם בפסוק השני "והאיש חכם יכפרנה", שרבינו מבאר שמשוה נקרא '**איש** חכם', הסיבה לכך היא משום שהוא נכלל באין, 'והחכמה מאין תמצא' (ודוק היטב שלכן הוא מכפר על ע"ז, שכל מהותה היא ישות ופירוד מה').

בהמשך התורה מוזכר פסוק שלישי שבו משה מכונה בשם '**איש**'. לגבי מקום קבורתו, מביא רבינו את הפסוק "ולא ידע **איש**" [הגמרא דורשת שהכוונה למשה עצמו, שהוא נקרא '**איש** האלוקים']. רבינו מבאר שהסיבה לכך שמשוה זכה להגיע לדרגת '**איש**' ידע', היא מכיון שהתבטל לגבי האין סוף, כלומר, הוא זכה לבטל את הישות שלו לחלוטין - התפשטות הגשמיות לגמרי, ולכן נדבק ונכלל באין סוף.

כנגד זה, נמצא בתורה ה'**איש**' השלילי. זה שלא ביטל את הישות

מהות ה'**איש**' היא הישות והגאווה. כשהאדם נאחז בנפרדות, הוא שרוי בחושך ואבדון. כדי להינצל, עליו לבטל את ישותו מתוך ענוה ולהפוך לאין, וכך יזכה לדבקות באור האין סוף.

זיכה אור

אחר

- א. בִּשְׁהִתְיַנּוֹק עוֹסֵק בְּדַבְרֵי שָׁמַיִם שְׁלוֹ, אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ לוֹ תִּאָּוֶה גְּדוּלָּה לֹוֶה, אֵף עַל פִּי כֵן בְּשִׂרְיָאָה אֶת אִמּוֹ, הוּא מְשַׁלֵּךְ כָּל תִּאָּוֶתָיו **אַחֵר** כְּתַפְּיוֹ, וּמוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ לְאִמּוֹ.
- ב. קִדְם שֶׁהִתְנַדָּה, אֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה אֵצֶל הַתְּלָמִיד חֶכֶם, וְנָתַן לוֹ מִמּוֹן, עֲדִין אֵינּוּ יוֹדֵעַ בְּאִיזוֹ הַדֶּרֶךְ הוּא מְהַלֵּךְ, כִּי "יֵשׁ דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי אִישׁ, וְאַחֲרֵיָהּ דֶּרֶכִי מוֹת".
- ג. וְזֶה בְּחִינַת: **זְרָקָא** דְּאַזְדִּיקָת לְאַתֵּר דְּאַתְנַטְיִלַת מִתַּמְנָן, שְׂתַחֲזִיר אֶת הַמְּלָכוֹת לְאִין סוּף, שֶׁהוּא רִצּוֹן שֶׁכָּבֵל הַרְצוֹנוֹת.
- ד. עַל יְדֵי הַדְּבָקוֹת שֶׁל אֲדָם בְּאִין סוּף, שֵׁשֶׁם אִין שְׁנַי רִצּוֹן, כִּי שֵׁם רִצּוֹן פְּשוּט, וְ**אַחֵר** כֵּךְ נִשְׁאַר בּוֹ רִשְׁמֵי מֵאַחֲרוֹת הַזֹּאת, וְ**אַחֵר** כֵּךְ נַעֲשֶׂה בְּבְחִינַת יָשׁוּב.
- ה. כִּי מֵאַחֲרָי הַקִּדְשָׁה, שֶׁהֵם שְׁנַי עֵשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁעַל יְדָם נִתְתַּקַּן מְלָכוֹת הַנֶּלֶל, וְ**אַחֲרֵיהֶם** הוּא הַטְּמָאָה. וְיֵשׁ בְּנֵי אֲדָם שְׂוִיָּצָאִין מִהַקְדָּשָׁה.
- ו. עַל יְדֵי הַצְּדִיק עוֹלָה הַמְּלָכוֹת מִן הַסְּטֵרָא **אַחֲרָא**, וְנִתְבַּטְּלִים הַמַּדּוֹת רַעוֹת.

מדוע אין דרכו טובה?
על כך עונה רבינו, שהוא זקוק לדרך מיוחדת של הצדיק, הדרך הזו דווקא כן הולכת לאחור - אבל מצד שני היא דרך שכל מהותה התקדמות!
הצדיק מגלה לאדם: 'כונן שיש לך דרך נפלאה שאתה הולך עם הפנים קדימה, אבל אתה צריך להעלות את המלכות ולהחזיר אותה למקום שממנו היא נמשכה - "לאַתֵּר דְּאַתְנַטְיִלַת מִתַּמְנָן". ולכן אתה צריך לחזור לאחור, ולהתחיל את דרכך מחדש'.
למרות שנדמה, שהצדיק לוקח את האדם אל האחור, ואז האדם מרגיש שהוא מתבלבל מתפילתו ועבודתו, והוא תמה, 'למה הצדיק עושה לי את זה? הרי אני רוצה ללכת קדימה ולא לאחור?'
אבל אז הצדיק מגלה לו, שלפעמים גם ההתקדמות בעצמה - היא עצירה!
כיון שמי שמתקדם תמיד בלי הפסקה, הוא לא מתקדם באמת, כי הוא לא הולך כל פעם למקום חדש [כמו להבדיל, מי שנוסע במהירות על אופני כושר, נוסע ונוסע, ולא מגיע לשום מקום חדש].
התקדמות, היא רק הדרך שהצדיק מגלה לאדם לפי שורש נשמתו. ובדרך הזו קורה דבר מפתיע:
אחרי שהאדם זוכה שה' חומל עליו ומאיר לו דביקות באין סוף, הוא חוזר משם לאחור - "וְאַחֵר כֵּךְ נִשְׁאַר בּוֹ רִשְׁמֵי", "וְאַחֵר כֵּךְ נַעֲשֶׂה בְּבְחִינַת יָשׁוּב".
כלומר הוא חוזר שוב ושוב לאחור, וכל זאת כדי להגיע להתקדמות האמיתית; לתהילה שיש להקב"ה משוכני עפר - שחוזרים אליו כל פעם מחדש.
והפלא הגדול הוא, שהרשעים האלו שהם יצאו מהקדושה, "שֶׁהֵם אַחֲרָי שְׁנַי עֵשֶׂר שְׁבָטִים דְּקָדְשָׁה, שְׂוִיָּצָאִין מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַרְעִים", גם הם יכולים להפוך את האחור ל'פנים' - "שְׁגַם אֵלֹו הַרְשָׁעִים נַעֲשׂוּ פְּסָא לְקָדְשָׁה".

ההבדל בין 'פנים' ל'אחור' - הוא בדיוק ההבדל בין התקדמות לעצירה.
כדי שהאדם יוכל להתקדם, עליו להיות עם הפנים קדימה. ולצורך זאת עליו לעשות "יְדֵי דְּבָרִים לְפָנַי תְּלָמִיד חֶכֶם", וכן "הַסְּתַפְּלוֹת פְּנֵי הַצְּדִיק", גם המשמעות של מצוות הצדקה היא "שִׁלַּח לְחַמֵּךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם".
כלומר, תתקדם, אלא תעמוד ותצפה לתוצאה מיידית, אלא תלך תמיד קדימה - 'זכרוב הימים תמצאנו'.
לעומת זאת, הסטרא אחרא, נשארת תמיד מאחור. היא מחפשת לינוק מהקדושה בלי להתקדם ולנסות לייצר ולהמשיך לבד שפע לעצמה. כי זה כל מהותה, להישאר מאחור ולא ללכת לפנים, קדימה.
כעת מובן מדוע הסטרא אחרא מכונה בשם זה, כיון שהיא 'אחרא'. היא מאחור. ולכן היא רק יונקת מהקדושה (כמבואר בדברי רבינו באות ב').
גם אלו שהלכו בדרך הסט"א - יצאו מחוץ לקדושה, והם 'מֵאַחֲרָי הַקִּדְשָׁה'. אין בהם שום תועלת - כיון שהם לא רוצים בכלל לייצר תועלת, הם לא רוצים להתקדם, אלא להישאר מאחור.
אמנם כאשר אדם רואה את ה'פנים' של הצדיק, "הַסְּתַפְּלוֹת פְּנֵי הַצְּדִיק", אזי אפילו שעד עתה הוא עסק בדברי שטות, ובתאוות של הבל, אבל כשהוא רואה את הצדיק - "הוּא מְשַׁלֵּךְ כָּל תִּאָּוֶתָיו אַתֵּר כְּתַפְּיוֹ". כלומר, הוא משליך את התאוות ל'אחור', ומניח להם לעצור ולא להתקדם. אבל הוא עצמו, הולך קדימה - "וּמוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ לְאִמּוֹ".
אך כאשר אדם עדיין לא הגיע לפני הצדיק, הוא יכול לטעות בדרך כזו, שתוביל אותו - "וְאַחֲרֵיָהּ דְּרָכֵי מוֹת".
ולכאורה הדברים תמוהים, הרי האדם הזה כבר ראה את 'פני' הצדיק, ולכן יש דרך ישר ל'פני' איש, ואם כך

לפעמים הצעד הגדול ביותר קדימה, מתחיל דווקא בחזרה לאחור; כשאתה מתבטל אל השורש בסוד ה'רצוא ושוב', אתה הופך כל עצירה להתחדשות, ואת כל החושך שמאחור - לכסא של קדושה.

צִוְיָה אֲרוֹךְ

חייבים ללמוד בקיאות!

ביאור בליקוטיס תורה ד'

האם ניתן להעפיל אל פסגות העיון המענג בליקוטי מוהר"ן, בלי לעבוד דרך הלימוד היבש של הבקיאות? | מה הסיבה שלימוד 'מיניה וביה' מחייב תזדה ושינון על כל התורה? | ומהו מחסן התחמושת שצריך לאגוד כל לומד?

"ליגמר איניש וחדר ליסבר"

הגמרא במסכת שבת (סג ע"א) מביאה את דברי רב כהנא, המעיד על עצמו כי עד גיל שמונה עשרה ידע את כל הש"ס בבקיאות, אך לא ידע ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו". מכאן למדו חז"ל כלל ברזל לדורות: "ליגמר איניש וחדר ליסבר" - קודם צריך האדם ללמוד את גוף השמועה. לגרוס את דברי רבו ולקנות בקיאות בפשט, אף על פי שעדיין הוא לא מבין את עומק הטעמים ("דלא ידע לכולהו טעמיה"), ורק לאחר מכן יתפנה להעמיק בסברות. ישנו דבר מעניין, שבגמרא שם, רב כהנא מקשה על דברי רבו שמפרש את הפסוק "חגור חרבך על ירך" - שהחרב היא תכשיט לאדם - כפשוטם של דברים. שהרי הפסוק מתבאר בדברי חז"ל על תלמיד חכם שלוחם במלחמתה של תורה. הפסוק משתמש בדימוי של "חגור חרבך על ירך". מדוע? משום שלימוד התורה הוא מלחמה. וכדי לנצח במלחמה, זקוקים לחרב חדה ומזומנת, דהיינו בקיאות רחבה שתשמש כדי לבחון כל דבר בלימוד התורה לפי כלל הידיעות וההיקף של התורה הקדושה.

אביי ענה לרב כהנא על זה, שאף שכך דרשו חז"ל את דברי הפסוק, אין מקרא יוצא מידי פשוטו. מסקנת הגמרא מהסיפור הזה, שבאמת רב כהנא הלך בדרך הנכונה, וכפי שהוא בעצמו הביא מדברי חז"ל בדרשת הפסוק, שהבקיאות עצמה היא החרב ללחום מלחמתה של תורה. מי שמבקש "לסבור" ולעיין לפני שקנה בקיאות, דומה ללוחם היוצא אל שדה הקרב בידיים ריקות, ומנסה לייצר את כלי נשקו תוך כדי הלחימה. העיון אינו פעולה מנותקת מהבקיאות, אלא העיון נולד דווקא מתוך הבקיאות.

בקיאות בכל הפרטים הקטנים

מכאן אנו פונים אל הלימוד בספר ליקוטי מוהר"ן. כאן טמונה טעות שנפוצה אצל לומדים רבים. כאשר אנו מדברים על "בקיאות" בש"ס או בהלכה, המחשבה נודדת מיד להיקף עצום

של דפים ומסכתות. אולם, בבואנו ללמוד את תורותיו של רבינו הקדוש - מגלה לנו רבי אברהם ב"ר נחמן בביאוריו ובשיחותיו - כי יסוד הבקיאות משנה את פניו והופך למיקרוסקופי.

הכלל הראשון מו"י הכללים, והיסודי ביותר בלימוד ליקוטי מוהר"ן הוא - שכל תורה היא יחידה סגורה, והבנתה נעשית "מיניה וביה" - מתוכה ובתוכה. רבינו לא בנה את ספרו כספר הלכה שבו סעיף אחד משלים את השני במקום אחר ובנושא אחר לגמרי, אלא כל תורה בפני עצמה היא עולם ומלואו.

ממילא, היישום של "ליגמר איניש" בתוך ליקוטי מוהר"ן פירושו: בקיאות מוחלטת בתוך התורה הספציפית. לפני שמתחילים לשאול "מדוע הביא רבינו פסוק זה כאן?" או "מה הקשר בין עניין זה למדרש שהובא קודם" - חייבים לדעת את כל חלקי התורה בבקיאות פשוטה.

אם הלומד לא שינן את התורה שוב ושוב עד שגוף הדברים שגור על פיו - חסר לו את ה"חרב" הדרושה לו כדי לחבר את הקשרים הפנימיים.

בלימוד גמרא והלכה, חוסר בקיאות בסוגיה אחת עשוי להפריע בהבנת סוגיה מקבילה, אך עדיין הלומד יכול להבין את המהלך המקומי. בתוך תורה של רבינו - לעומת זאת, המצב שונה בתכלית. כיוון שכל תורה היא מארג עדין של "צירופים" ו"קשרים", וכל פרט בתורה - ולו הקטן ביותר - הוא חלק הכרחי מהפאזל הכללי.

כאשר אדם לומד גמרא, הוא צריך להקיף נושא המפורז על פני כמה מסכתות. בליקוטי מוהר"ן, כל ההיקף בא לידי ביטוי בתורה אחת. אם דיילגת על הבנה פשוטה של סעיף אחד, או אם במדויק מה נאמר התורה בזמן אוחז בסופה, שאיבת ת

חידת החודש

לפעמים בתוך התפלה, זה
מגיע לאדם,
אך זה יכול לבוא, גם בבית רב
עמרם.
אליו נמשל דבר הקב"ה -
שרש המלכות,
וכאשר מעבירים בו -
מתחברים העצמות.

ניתן לשלוח תשובות על החידה בעמ' דות 'נדרים פלוס' בשלוחת 'תשובות לחידת עלון מחוברים'

בין הפותרים נכונה את נושא החידה, ואת רוב הפרטים, תתקיים הגרלה ע"פ 500 ש"ח

פתרון החידה מגליון 23:

מישה רבינו

לא כדאי לו - רק חלב לשתות:
לגדול צריך מאכל הראוי לו ולא רק חלב כמו קטן
לא כך רצה - מישה רבנו להיות:
ה אמר לו ואעשך לגוי גדול והוא לא רצה בכך
יש בו אור וממנו גם פרנסה:
בים הגדול יש מאור גדול, וממנו מקבלים פרנסה
אך למסקנה - הוא הענה:
מחלוקת אם חסידות או ענה, ולמסקנה ענה
גדולה מכולם

הוראתו
של רבי
אברהם ב"ר
נחמן היא
ברורה וחד-
משמעית:
קודם כל
ללמוד את
התורה
שוב ושוב
בבקיאות
גמורה

היכולת לעיין עיון אמיתי.

העיון בליקוטי מוהר"ן - הוא היכולת לראות איך ראש התורה וסופה הם דבר אחד. בלי בקיאות אמיתית בפרטים, אין את מה לקשר.

אל תדלג כרי שלא תיפול

רבים נופלים למלכודת ה"עיון המהיר". הם מבקשים "להרגיש" את האור של התורה, ולצלול מיד אל הסודות והרמזים, ובכך הם מדלגים על השלב ה"אפור" של החזרה ושינון הפשוט. כאן אנו חוזרים לאזהרתו של רב כהנא: מי שאינו "חגור חרב", מי שלא גמר בקיאות בתוך התורה עצמה, יכול להפסיד הרבה.

ההפסד של המדלג הוא כפול:

ערפול המחשבה: ללא בקיאות בפרטים, השאלות שהוא ישאל יהיו שאלות סרק, שכן התשובה עליהן, נמצאת לעיתים קרובות בפשט הדברים שנכתבו כמה שורות קודם לכן.

בניין רעוע: במקום לבנות בניין לתלפיות המבוסס על אדני אמת של דברי רבינו, מי שמדלג בונה לעצמו עולם של דמיונות וסברות כרס שאין להן אחיזה בתוך המילים של התורה. הוראתו של רבי אברהם ב"ר נחמן היא ברורה וחד-משמעית: קודם כל ללמוד את התורה שוב ושוב בבקיאות גמורה. רק לאחר שהתורה "מונחת בכיסך", כשאתה יודע כל פסוק, כל מאמר חז"ל, וכל רעיון ברובד הגלוי שלו - אז, ורק אז, תוכל לגשת אל מלאכת העיון.

בבת אחת, תגלה שהקשרים מתחילים להאיר מאליהם, וה"חרב" שחגרת על ירכך בבקיאות, תנצח עבורך את המלחמה ותפתח לפניך את שערי הלב והדעת במעמקי הבאר הנצחית של ליקוטי מוהר"ן.

שיחת מתחברים

מדברים על התורה

החיים משתנים?

של רבינו זה כלליות גדולה מאוד שמכילה את כל מצבי הנפש ותהפוכותיה, את כל מה שעובר על האדם בכל יום ובכל זמן. זה דבר פלאי, איך שיש צדיק שנוגע בכל כך הרבה אנשים דרך תורה אחת, ואצל כל אחד זה מצטייר לפי הכלים שלו וזה מאיר בכל הסדקים החשוכים ביותר בחייו...

מאיר: ודבר שני?

דוד: שבאמת לפעמים צריך לחפש יותר איך כל סיטואציה ואתגר מדוברים בתוך התורה הנלמדת. לא תמיד זה גלוי ובהיר, אבל נראה לי שבמקרה שלך, התחושות שאתה מדבר עליהם הם לא פרטיות, זה נחלת הכלל. למרות שלא כולם מגדירים את זה בדיוק באותה שפה ובאותם מילים...

מאיר: אתה מנחם אותי. אתה בעצם אומר שהבלבול הזה נמצא אצל כולם.

דוד: בגדול כן. אולי רוב האנשים לא מספיק מודעים לקושי הזה, הם מערובים את עצמם ומטייחים את העובדה שלא ברור להם להיכן פניהם מועדות, מה היעד, ואיך הולכים אליו. יש כאלו שמרגישים שהם כבר מסתובבים שנים בכיכר גדולה, שהכל חוזר על עצמו בלי סיבה ובלי טעם, ויש כאלו שהשלימו עם הכל ואפילו החליטו שלא צריך לדעת באיזה דרך הם הולכים.

מאיר: אז מה הקשר של העצמות השבורות - לזה שאין יודעים באיזה דרך מהלכים, ואיך כל זה מתחבר למצבי העגום?

דוד: רבינו מדבר שם בתורה על זה שהעוונות שלנו, כל המעשים והמחשבות הרעות שלנו, שוברות לנו את העצמות, בגשמיות וברוחניות. דהיינו שאדם נהפך להרבה חלקיקים שונים, הוא לא אחד. ואז, הוא גם לא יודע באיזה דרך הוא מהלך, הוא מרגיש בלבול וחושך.

מאיר: אז מה העצה והתיקון לזה...

דוד: ללמוד תורה ד'.

מאיר: התכוונתי שתגיד לי מה כבר העלית מתוך הלימוד.

דוד: מה אתה חושב שתוך כמה ימים אני מבין

מאיר: דוד מה נשמע?

דוד: ברוך ה', אני כבר התחלתי. מה איתך?

מאיר: מה?! כבר התחלת ללמוד את התורה? מתי? בפסח?!

דוד: כן. האמת שהרגשתי שמיציתי ורציתי להתחדש.

מאיר: את זה אני מבין, אבל אני חסר כוח. אין לי אנרגיות להתחיל תורה חדשה. אולי עוד כמה ימים יתחיל הכולל, ואז אני אדבק בהתלהבות.

דוד: למה? מה קרה?

מאיר: מרגיש לי מפורק כזה, שום דבר לא שלם לי בחיים, לא מאורגן, לא מסודר.

דוד: משהו מיוחד? או סתם ככה...

מאיר: זהו שזה בדיוק סתם ככה. אם היה איזה אירוע מיוחד, הייתי כנראה מספר לך שאני באיזה התמודדות או קושי, אבל זה לא זה, אלא סתם ככה. פעם כשהייתי אברך יותר צעיר, הבטן שלי הייתה מפרפרת לפני כל תחילת זמן בכולל. הייתי מוציא את הכרך של השו"ע מהארון, ומריח כזה ריח מיוחד של משהו חדש שמתחיל, ועכשיו הכל נהיה לי מפוזר...

דוד: אז אולי העצמות שלך שבורות, ואתה לא יודע באיזה דרך אתה מהלך...

מאיר: דוד, אתה בסדר? על איזה עצמות אתה מדבר?! אני יושב בבית ולא הולך בשום דרך...

דוד: סליחה מאיר, אני קצת התחלתי לדבר בשפה של תורה ד' וזה בדיוק מה שבאתי לומר, שלאור ההתפתחויות האחרונות, ובשל כך שאתה מרגיש מבולבל ומפוזר, בדיוק בגלל זה אתה מוכרח להתחיל את תורה ד'.

מאיר: עכשיו אתה מתחיל לשכנע אותי, שכל מה שאני צריך במצבי, זה בדיוק את התורה הזאת שלומדים ב'לטייל'. ואם עכשיו היו מתחילים תורה אחרת, אז גם היית מסביר לי איך בדיוק רבינו בתורה הזאת מדבר על מצב הנפש שלי של פיזור וחוסר בהירות.

דוד: דבר ראשון, אתה ממש צודק, כל תורה

יש כאלו שמרגישים שהם כבר מסתובבים שנים בכיכר גדולה, שהכל חוזר על עצמו בלי סיבה ובלי טעם

כאוות נפשך ותלמד תורה...

מאיר: אני יכול להמשיך לבד, ואז אתה מצפה לשינוי כזה, ואתה מתאכזב שזה לא מגיע. מכיר את הדיבורים האלו. אבל תכל'ס, למה אני כן צריך לצפות?

דוד: אני לא האדמו"ר שלך, אני בסך הכל חבר, אני רק מציע שתחשוב על תמונה אחרת שמתארת איך 'החיים שלך ישתנו'.

מאיר: אוחחח... מה זה קשה לי עם זה. אני מבין שצריך לשנות את הדעת, ושהעיקר זה עוד חיבור אמיתי ופנימי, אבל דוגרי קשה לי עם זה. אני מקנא ורוצה חיצוניות.

דוד: יש לך הזדמנות בל"ג בעומר, לבוא למירון ולעשות שם וידוי דברים לפני הצדיק. אתה יכול להתחיל ללמוד ולקיים תורה ד', ולומר את הדברים האלו בעצמם לרשב"י ולרבינו.

מאיר: אתה לא צריך להפליג עד כדי כך, שכחת שאני צפתי ויכול לנסוע למירון כל יום. אבל כמדומני שוידוי דברים זה לומר את העוונות שלך, לא לספר לצדיק את כל התסכולים שלך.

דוד: נו... אמרתי לך שאתה צריך ללמוד תורה ד'. יכול להיות שאתה צודק, אבל איך תדע אם לא תלמד תורה ד'.

מאיר: בקיצור, אתה מאתגר אותי. אתה טוען שלמרות שלמדתי תורה ד' כמה פעמים, אני לא באמת מכיר את מה שכתוב שם.

דוד: נכון, ואני ממש מחכה לזה שתתחיל ללמוד, ונוכל לדבר ולחדד את כל הנקודות שיתעוררו לנו מתוך הלימוד בשיחת חברים.

מאיר: נצחתי דוד נצחתי, אבל תהיה זמין...

אני חושב שזה באמת אמירה קצת בומבסטית, שלפעמים היא מטעה ומבלבלת למרות שהיא נכונה במאה אחוז!

משהו?! וגם אם אני חושב שהבנתי זה הרי ממש שטות לחשוב שבכזה זמן קצר אפשר להבין. אבל באמת התכוונתי, שעצם הלימוד והעיסוק בתורה הזאת כבר יעזור לך הרבה.

מאיר: עכשיו מגיע שלב ההבטחות, שכל הקמפיינים מבטיחים לך שינוי מהקצה לקצה בתוך כמה חודשים שאתה לומד תורה ד'...

דוד: די מאיר, המרידות הזאת לא תעזור לך, תתחיל ללמוד למרות שאין לך שום חשק, בפשיטות, מהתחלה. והעיקר להתבודד כל יום על מה שלומדים בתורה, ואתה תראה נפלאות. זה לא עניין של זמן, זה עניין של תפיסה עמוקה, אחרת, שאתה מתחיל לראות את כל מה שעובר עליך בצורה שונה.

מאיר: עכשיו ברצינות, דיברנו על זה גם לפני פסח, אני לא מספיק מרגיש את השינוי, ועכשיו מתחילים תורה ד', ואני מנסה לדבר עם עצמי בכנות, אני באמת רוצה להתחדש...

דוד: תשמע טוב, בימים האחרונים יצא לי לדבר עם הרבה אנשים שאומרים לי שזה משנה את החיים, ואני חושב שזה באמת אמירה קצת בומבסטית, שלפעמים היא מטעה ומבלבלת למרות שהיא נכונה במאה אחוז!

מאיר: אם זו אמירה "בומבסטית" - כמו שאתה אומר, איך היא יכולה להיות נכונה?

דוד: אני מתכוון שבאזון הרגילה, שהולכת שולל אחרי מילים גדולות, ה'שינוי של החיים' נשמע בערך כמו הבטחה שלעולם לא יהיו עננים בשמיים, ותמיד אתה תלך בקלילות וחיות, מלא אנרגיה ושמחה, שאתה תקום כל יום בדיוק בזמן, שייפול עליך כסף מהשמים, ורק תשב כל היום

תְּשִׁילֶיךָ

איך עושים תשילך כל השנה? | למה אני לחוץ כל הזמן? |
מעין עולם הבא קשור אלי? | המדריך המלא

ליל הסדר.

אווירת חג וריח של קדושה באוויר.
כולם יושבים סביב השולחן הערוך
בהתרגשות ובציפיה.
קדש. אשר בחר בנו מכל עם.
שהחיינו.

ואז זה קורה, ההסיבה.

במקור, השתיה בהסיבה נועדה
בשביל להדגיש ולבטאות את תחושת
החירות של החג.

אבל כשהכרית תופסת חצי מהכיסא,
ואתה מעקם את עצמך בזווית לא
הגינית עד שאתה שומע את ה'קנאק'
שנתפס הצוואר. והיין נשפך לו
בעליזות על הקיטל החולצה והציצית
(החדשה!) החירות היא הדבר האחרון
שאתה חושב עליו...

ופתאום בהארה רגעית אני חושב,
אולי דווקא זה חירות ושחרור אמיתי.
לשחרר שליטה. להרפות. לגמרי.
אולי זוהי הגאולה האמיתית.

כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁפֶל מְאֲרָעוֹתָיו הֵם
לְטוֹבָתוֹ זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מְעִין עוֹלָם
הַבָּא -

'וַיְבָרֵךְ עַל כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹב
וְהַמִּיטִיב'

והדרך לזכות לחיות בהרגשת מעין
עולם הבא כבר כאן בעולם הזה היא
על ידי 'שְׁמֵעָה בְּחִינַת מְלָכוֹת דְּקְדוּשָׁה
מְגֻלּוֹת', ומתחיל 'לְהָשִׁיב הַמְּלוֹכָה
לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא'.

אי, איזה מילים.

להשיב. המלוכה. להקדוש ברוך
הוא.

להסכים להרפות. להיות חלש. להבין
שלא הכל בידיים שלך.

להבין שאנחנו בסך הכל בני אדם,
בשר ודם.

להכיר ביכולות שלך. בכח המוגבל

שבידך.

לשחרר. ואז עוד קצת.

אני מונהג בידיים של השם יתברך.
להרים עיניים ולהגיד 'השם. אני
צריך אותך, אני לא מסתדר לבד'.

קצת התבלבלתי, נסחפתי. לקחתי
את המלכות לעצמי.

קח, אני מחזיר לך את המלוכה
בחזרה.

קצת הכנעה. א ביסל ענווה.

בדור כמו שלנו שבו המשפטים
'ביטחון כלכלי' 'ציבות' ו'אחריות'
הם חלק בלתי נפרד מכל משפט שני.
מנסה רבינו להטעים לנו חיים טובים
על ידי 'שְׁמִיחָהּ הַמְּלָכוֹת לְשָׂרָה'.
למי שבאמת אחראי פה על הבריאות,
הפרנסה, הילדים והשידוכים.

רק למען השם תפסיק לדאוג. מה
יהיה מחר, ובשבוע הבא, ואיך נחתן את
הילדים...

בוודאי שמצופה מהאדם לעשות.
ולהשתדל, כמוכן.

אבל הנושא הוא לא מה לעשות, אלא

על התפיסה.

האם באמת אחר ההשתדלות
הראויה, הדבר בידיי שלי?

האם אני באמת שולט על מה שיהיה?
נכון, יש פחד מהותי להרגיש
שהדברים לא בשליטה. בלכול וחוסר
אונים.

הנקודה היא, אחי היקר מכל,
שהדברים כן בשליטה.

אבל, לא שלך.

לא נעים, אבל זה מה יש.

אם יהיה שינויים נעדכן.

לבינתיים, תסכים לה' להנהיג אותך.
תיתן מקום בלב לצורה שבה ה' רוצה
לנהל לך את החיים.

להיות עטוף בחום ואהבה בידי בורא
מחיה ומהווה כל הבריאה.

תדבר איתו על זה, תבקש. יהיה
בסדר.

מאוד קשה לנשום. כשהכל תלוי רק
בך, ואתה אחראי על הכל.

אי אפשר לחיות ככה, שאתה גם
אשם בכל מה שעשית, וגם אתה צריך

לקראת
סיום כתיבת
הטור,
כשהזמן
והעורך
דוחקים.
בלחיצת
עכבר
מיותרת
נמתק כמעט
כל הכתוב.
אוף!

ואלה שמות הזוכים

הזוכים בהגרלות במפעלי 'שעמו וראו', הניתנים למילוי בכל שבוע
בעמדות 'נדרים פלוס', ובקו לטייל בתורתו - 04-6277-313
בשלוחת המבחנים

המבחן השבועי

הר"ר **אביעד כהן** הי"ו - בית שמש | הר"ר **אליהו זקבר** הי"ו - בית שמש | הר"ר **אלקנה פרידמן** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **אמיתי לוי** הי"ו - קרית ארבע | הר"ר **גד זוארץ** הי"ו - ירושלים | הר"ר **דוד צבי לוי** הי"ו - ביתר עילית | הר"ר **דוד רזנפלד** הי"ו - צפת | הר"ר **הלל מלכה** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **יהושע רייזמן** הי"ו - בית שמש | הר"ר **יוסף חיים לוי** הי"ו - ירושלים | הר"ר **יוסף שלום** הי"ו - ירושלים | הר"ר **ישראל באקאנ** הי"ו - ירושלים | הר"ר **ישראל דב ברגר** הי"ו - ירושלים | הר"ר **ישראל מאיר שיק** הי"ו - בני ברק | הר"ר **ישרון דוד אפרתי** הי"ו - צפת | הר"ר **מיכאל רחמים** הי"ו - ירושלים | הר"ר **מרדכי אלעזר עזריאן** הי"ו - אלעד | הר"ר **משה דוד וינברגר** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **נחמן קירשבוים** הי"ו - חריש | הר"ר **ניסן חנוביץ** הי"ו - חריש | הר"ר **נתן אורלנציק** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **נתן וקסמן** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **נתן פישר** הי"ו - ירושלים | הר"ר **נתן צבי מרגליות** הי"ו - בית שמש | הר"ר **נתנאל נעים** הי"ו - ירושלים | הר"ר **צבי נחמן דייך** הי"ו - רכסים | הר"ר **שלמה נחמן הכט** הי"ו - מודיעין עילית |

הבה"ח **אברהם נתן ברגר** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **אהרן זאב ראטה** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **אשר טוביה יוסף** הי"ו - זכרון יעקב | הבה"ח **בנימין בורשטיין** הי"ו - מודיעין עילית | הבה"ח **יצחק ליברמנש** הי"ו - ביתר עילית | הבה"ח **ישראל עקשטיין** הי"ו - ביתר עילית | הבה"ח **מנחם דוד קלצקי** הי"ו - ביתר עילית | הבה"ח **נחמן אלימלך הכט** הי"ו - צפת | הבה"ח **נחמן קעניג** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **נעם יהודה אלטמן** הי"ו - רמת גן | הבה"ח **שר שלום ועקנין** הי"ו - בני ברק

המבחן העיוני השבועי

הר"ר **אברהם וייסשטיין** הי"ו - ירושלים | הר"ר **אהרן גלינסקי** הי"ו - מודיעין עילית | הר"ר **יוסף חיים כהן** הי"ו - ירושלים | הר"ר **מאיר שיק** הי"ו - בני ברק | הר"ר **נחמן ויסקי** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **דוב מאיר ורטהיימר** הי"ו - ביתר עילית | הבה"ח **יהודה דיבש** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **יוסף חיים כהן** הי"ו - ירושלים | הבה"ח **נתן עושרי** הי"ו - בית שמש

השאלה של לטייל

הר"ר **חיים יהודה בינשטוק** הי"ו - עמנואל

חידת החודש

הבה"ח **נהוראי כהן** הי"ו - רכסים

אשריכם אלפי המטיילים בתורתו
שצדלו למצולות ים החכמה!

לדאוג לכל מה שיהיה.
תנשום רגע. תירגע.
אתה בסך הכל בן אדם, מיוחד אגב. שרוצה לעשות רק טוב.
ואתה עושה טוב. וצריך לעשות. ולהשקיע ולכבד לעבוד ולעמול ברוחניות וגשמיות.
אבל, כן. לא הכל בידיים שלנו.
איזה חן יש בילד קטן שעל כל דבר רץ לאבא.
אם תשחרר שליטה, ה' יקח אותה לידיים שלו.
אם תעזוב את ענף העץ כשהצוק העמוק מתחתך, הוא יחכה שם למטה ויתפוס אותך.
תנסה בבית.

מי שטעם פעם אחת את הניחוח של ההבנה הזאת, אפילו לרגע אחד. בדרך כלל זה קורה אחרי שניסינו הכל ושום דבר לא הלך, בוודאי מבין על מה מדובר. איזה משקל יורד מהגב. הנשימה הארוכה, אני בידיים טובות.
אולי נעשה את זה כבר בהתחלה? מה אתה אומר?

לא פלא שמי שחי כך את חייו הוא רגוע יותר. מחייך יותר. 'מעין עולם הבא'. הכל לטובתי. וגם עושה הרבה יותר. מתוך ענווה ופשיטות, את ההשתדלות הנצרכת. הבחירות יותר קלות. יש לי גב. לא כל האחריות עלי.

לכן גם ה' כל כך שמוח בנו 'אֶבְיִת תְּהִלָּה מְגוֹשֵׁי עֶפְרָיִם, מְקַרְבֵּי חוֹמֵי'. שמתוך הבלבול וההעלם של העולם בוחרים בטוב.
ואני עומד כאן יציב ושמוח. מה שטוב לו - טוב לי. מחזיר את המלכות לה'.
זה לא קורה בפעם אחת. גם לא בפעמיים. זו דרך, תהליך של חיים.

מסע של 'תורה ד', שהצדיק העניו 'מְדַרְיָן' אותו בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְפִי שֶׁשָׁשׁ נִשְׁמָתוֹ' למצוא עוד נקודה של מלכות, עוד פיסה של רגשות אשמה פחד או דאגה, ולמסור אותו ככה איך שהוא, להשם יתברך. תשליך.
וואו, הוא כל כך מחכה לזה.

ובשולי הגליון. לקראת סיום כתיבת הטור, כשהזמן והעורך דוחקים. בלחיצת עכבר מיותרת נמחק כמעט כל הכתוב.

אוף!
לאחר שחבטתי במחשב והסברתי לו בפרוטרוט מה אני חושב עליו. נזכרתי על מה נוסבה הכתיבה...

התביישתי. זה היה לימוד גדול. נכנעתי. אמרתי תודה. וכתבתי הכל מהתחלה.
תודה על תשומת הלב שלכם לעניין זה.

הבקבוק היה חתום בשעווה, ועטוף ב בד קטיפה כהה. הוא פתח את המכסה רק לרגע אחד, שאף אל ריאותיו את הניחוח המשכר שהזכיר לו את פסגת המצוק בפריחתו, ואז מיהר לסגור אותו בחזקה, עטף אותו שוב והחזירו למעמקי המגירה.

הוא לא רצה שהריח היקר יתבזז על האוויר המזוהם של הנגריה. שעות אחר כך, כשהשמש כבר שקעה, הוא היה שקוע בעבודה מאומצת על שולחן אלון כבד. הזיעה ניגרה על מצחו, והוא הרים את ידו למחות את הזיעה והאבק, ופתאום נעצר במקומו, קפוא.

בתוך ריח האבק, השמן של המכוונות ודפי העצים, הוא הריח אותו. הניחוח של ההר.

הוא הביט בידי המיובלות והמלוכלכות בתמהון. הבקבוק היה סגור במגירה נעולה, הוא היה רחוק מרגע הפתיחה שעות רבות, ובכל זאת - הניחוח דבק בו. הוא לא נעלם בתוך עבודת הכפיים - הוא פשוט התלבש בתוכה.

באותו רגע הלחלה בו תובנה ששינתה את חייו:

הניחוח האמיתי אינו קיים רק כשהבקבוק פתוח לרווחה מול המרחבים. הניחוח האמיתי הוא זה שמסוגל לשרוד את המעבר אל תוך הנגריה, להשאיר נוכח על הידיים העובדות, ולהפוך גם את האבק לחלק מהבושם.

בין פירוד לחיבור

סיפור זה ממחיש את עומק דברי מוהרנ"ת (כתובות א), בהבדל המהותי בין הקדושה לסטרא אחרא:

גם הקדושה וגם הסטרא אחרא מתחילים מאותה נקודה, שניהם שייכים בשרושם הראשוני לקדושה.

ההבדל ביניהם הוא רק מה קורה אחר כך - כשחוזרים אל חיי היומיום האפרוריים.

הסימן המובהק של הסטרא אחרא הוא הניתוק. ברגע שהיא משתלשלת ויורדת למטה, אל עולם החומר והפרטים, היא 'מתפרדת ונכרתת'. היא נעשית לישות ששוכחת את מקורה, והופכת למציאות של פירוד גמור שאין בה שום זכר לאור שהיה בתחילה.

מי שחי בסטרא אחרא מרגיש שחיי המעשה הם נפרדים לגמרי מהש"ת.

לעומת זאת, הקדושה שומרת על הניחוח, על 'הרשימו', גם כאשר היא יורדת למטה. שכן המבחן האמיתי הוא לא כמה אדם מרגיש מבוטל ומרומם כשהוא נמצא בשיא ההתעלות - בתפילה זכה או בהתבודדות על ההר.

המבחן הגדול מתחיל רגע אחרי, כשהאדם חוזר אל ה'ישות' - אל מציאות החיים הגשמית והמפרכת.

גם כאשר הקדושה באה אל סוף גבול הקדושה, מקום שבו זכרון ימי האור נמוג לחלוטין, היא עדין נאחזת בריח העדין והקדוש שספגה באותם רגעים נעלים, ומכוחם היא מוצאת את השי"ת גם בתוך ה'סוף' וה'גבול' - 'זאבית תהילה משוכני עפר, מקרוצי חומר' - - -

הניחוח טילא נמוג

הקדושה שבתוך חיי החושך | איך ממשיכים את
הניחוח ההרדי, בתוך שפלזת ההשפלה ועמק
המבוכה? | סוד הריח שנדבק ונמשך ומאיר בתוך
המולת וזוממאת סוף הקדושה

מהרזח לנסורת

הוא היה 'איש של הרים'. עבורו, הנגרייה הקטנה והמאובקת שלו בלב העיר הסואנת - לא הייתה אלא הכרח כל יגונה. כלא של נסורת, זיעה ורעש מנועים. הוא עבד בה כמי שכפאו שד, ידיו מנסרות ומקציעות, אך ליבו נמצא הרחק משם.

פעם בשנה, כשהיה מרגיש שרוחו עומדת להיחנק תחת עומס החשבונות והמטלות, היה עוזב הכל ונוסע לשבוע ימים אל בקתה מבודדת בראש מצוק גלילי חשוף.

שם, מול המרחבים האינסופיים בהם השמים נושקים לאדמה, היה מרגיש את נשימתו נפתחת. השקט היה כל כך מוחלט, כל כך זך, עד שהרגיש שהוא פשוט נמס בתוכו.

בשיא של אותם רגעים, הוא לא הרגיש את כובד גופו, לא את דאגותיו הכלכליות ולא את חובותיו המעיקים. הוא היה לחלק מהרוח שפיזזה בנעימות, חלק מהשמש השוקעת בגוונים חדשים. הכל היה אחד, פשוט, וחסר גבולות. הוא הרגיש ששם, ורק שם, הוא באמת חי.

המבחן הקשה הגיע תמיד ברגעי הנסיעה חזור. כשהיה נכנס למשאית הישנה ומתחיל בירידה אל עבר המישור, היה ליבו נחמץ בקרבן.

ככל שהתקרב לבנייני המגורים האפורים, לפיח האוטובוסים ולצעקות הנהגים בפקקים, כך הרגיש את שלוות ההר הולכת ומתפוגגת.

ברגע שפתח את דלת הנגריה וריח העצים המנוסרים פגש אותו יחד עם ערימת מכתבים מהבנק, הרגיש צניחה חופשית אל תוך תהום של יבשושיות.

'זהו זה', אמר לעצמו במרירות כבושה, 'שוב חזרתי ליושב התהומי, שוב אני בתוך הרעש והמהומה. מה שקרה על ההר היה אשליה רגעית, והמציאות פה, היא מדבר שומם שאין בו טיפה של חיים'.

הוא הפך לאדם עצבני ומריר. הוא שנא את העץ הגולמי שדרש עיבוד, שנא את המפסלת שהכאיבה לידי, וחי רק בשביל אותם רגעים נדירים על הפסגה.

הניחוח שמזכיר את הי"ם

יום אחד, בשעת בין ערביים, עסק בניקוי מגירה ישנה ועמוקה בשולחן העבודה שלו בנגריה. בין שבבי עץ וברגים חלודים, הוא מצא בקבוקון קטן של שמן אתרי יקר, שקנה פעם מאחד מתושבי הכפרים בגליל.

לטייל
בתורתו

לעידוד העסקה והתבוננות
בליקויי מוהר"ן

יזרשׁי יקרה יסרסרן בקור...

קו השיעורים לסלסל בתורתו

> מתחדש <

04-627-7313

1

חדשות
ועדכונים

2

כל השיעורים
על התורה
הזמנית

3

מידע על כלל
תכניות לטייל
בתורתו

4

שיעורים
באידיש

5

שיעורים
באנגלית

6

הרשמה
מבחנים
ופניות

7

שיעורים על
כל התורות
שנלמדו בעבר

8

בקרוּב:
שידור חי

9

חזרה
למיקום
האחרון

0

שיעורי הדרכה
ח"י כללים

#

חזרה שלב
אחד אחורה

כל הפרטים
והעדכונים

להתחבר למפעל של רבינו הקדוש 'לטייל בתורתו' בקו טלפון אחד

עדכונים • מגוון שיעורים על התורה • שיעורים על הח"י כללים • מידע מעודכן על כלל הפרויקטים • שיעורים על תורות קודמות • פאנלים וראיונות • מבחנים

הר במרחקים

כשהדרך נחסמה
והרכב השבור
עמד מלכת,
גילינו שדווקא
בתוך ה'לא'
מסתתר הניגון
העמוק ביותר
| שם, מול הר
חסום וניידות
משטרה, הפך
הכאב להודיה |
על הידיעה שכל
מאורעות האדם
הם לטובתו
המוחלטת |
זהו סיפור על
דקות ארוכות
שבין משבר
להארה, שלימדו
לב כוסף
שאיך קידבה
גדולה יותר
מזו שנולדת
מתוך הגעגוע
שבמרחק

מאז אותה נסיעה, ל"ג בעומר
של תשפ"ד -
הימים שלפני ל"ג בעומר
מזכירים לי אותה.
לוחות הפרסום התכסו
במודעות מתגוננות -
"בשל מצב הבטחוני, השנה,
לא תתקיים הילולא במירון".
אבל הלב שחיכה כל כך ל'עיר
וקדיש' -
סירב לקבל את זה כגזירה
משמים.
ממחשבה למעשה, הרמתי
טלפון לחברי הצפתי,
שיערו צפת נהירים לו
כשבילי הכותל לירושלמי,
השאלה הראשונה שלו
הלחיצה אותי:
"אתה מגיע עם ג'יפ נכון?"
מאיפה שלא נסתכל על זה,
הרכב שלי, הוא לא ג'יפ,
גם לא קרוב למשהו שמזכיר
רכב כזה.
"האמת שלא בדיוק... זה
קריטי?"
כשיש לך חבר צפתי, אתה
צריך להיות מוכן לתגובות
שלו,
"לא חייב ג'יפ. מקסימום הרכב
יתקע - אבל אל תדאג בסוף
יחלצו אותך".
הסברתי לו שזה מה שיש לי,
ואני חייב להגיע,
הוא הבטיח למצוא את הדרך
שתוביל אותנו למירון,
בלי כל אחריות כמובן...
יצאנו לפנות בוקר - חמישה
לבבות כוספים - אל הדרך
כשאין לנו מושג איך היא
תגמר, והאם נצליח להגיע.
אחרי שחריית בשטיבלאך מאור
חיים יצאנו למסע,
לראות את פני הצדיק בשמחת

ההילולא שלו.
נסענו אחריו, הרגשנו היטב
את הנוכחות המשטרית,
ניידות פטרלו בכל מקום,
והכבישים היו שוממים לגמרי.
אנחנו נוסעים אחרי המדריך
הצפתי שלנו -
מתברר שהוא בקי גם במפת
החסימות בכבישים.
באמצע
הכביש הוא
התחיל
להאט,
ואחרי
כמה
עשרות
מטרים
הוא פנה
אל תוך
היער.
הירידה אל היער
התבררה כאתגר לא
פשוט,
הוא צלח אותה בקושי רב,
אבל אנחנו...
פתחנו את המסע עם חבטות
עזות, פנצ'ר בגלגל,
ותובנה ברורה כשמש למקרה
שטעינו -
הרכב הזה חד משמעית לא
ג'יפ.
נעצרנו לאמוד את הנזקים
ולהחליף גלגל,
פחדנו שיזהו אותנו מהכביש
הראשי,
אך לא הייתה כל ברירה.
לא היינו לבד ביערות, מכל
כיוון אפשרי הופיעו רכבים,
כולם כוספים אל אותו המקום.
תקווה אדירה פיעמה בלבבות,
עוד מעט, עוד כמה מהמורות

וכבר נשבור את כל המניעות
ונגיע אל אש להבת שלהבת.
אבל הן רק התחילו...
ראינו רכבים חוזרים לכיוון
ממנו באנו
פני הנוסעים בהם סיפרו הכל -
"יש שם מחסום משטרתי. אין
מעבר".
מתברר שזו הדרך היחידה
שלא הייתה חסומה עד עכשיו,
כל שאר הדרכים נחסמו עוד
קודם.
גם חברינו הצפתי לא הכיר
דרך נוספת,
ובהחלטה של רגע היה ברור
לנו -
ממשיכים.
לא?
להיכן שהרכב ישא אותנו
בכיוון מירון.
נפרדנו מידידנו
הצפתי,
והמשכנו,
מעכשיו
הלב הוא זה
שינחה את הכיוון.
מבין העצים ראינו
דמויות שפופות. מתנשפות.
הפנים שלהם נצצו מזיעה
ומאושר - בדרך אל ההר
הנכסף.
ואז משום מקום
הם הגיעו...
שלושה ג'יפים אימתניים
הקיפו אותנו מכל הכיוונים,
לא היה לאן לברוח.
עשרה שוטרים חמורי סבר
קפצו החוצה -

אני חושב מקום, הם חושבים...
שלישית ג'יפים אימתניים

היישר לכיוונינו.

ידענו היטב, שהקבוצה האחרונה שפגשה שוטרים - נשלחה היישר לכרמיאל...

אזרתי אומץ ונגשתי אל המפקד,

הפנים שלו זעמו, ועיניו ירקו גיצים:

"מה אתם עושים פה? זה שטח צבאי סגור! אתם באים איתנו הרגע!"

הלב שלי נפל, לא ציפיתי שכך ייגמר המסע.

בכוחות שלא ידעתי שקיימים בי, פניתי אל הלב שלו:

"באנו מרחוק - רק כדי לראות את רבי

שמעון,

התגעגענו אליו שנה שלימה, אנחנו רק רוצים לראות..."

העיניים שלי התמלאו בדמעות, כנראה שהם המיסו את ליבו, "אתה יודע מה?! יש לכם רבע שעה".

יצאנו מהרכב, שמים את פעמינו לגבעה הקרובה.

ואז ראינו אותו...

מרחוק.

ממתין לנו על ההר ממול - הר מירון.

הדמעות הציפו את עיני שוב, דמעות רוויות כאב וגעגועים.

"רבי שמעון, כל כך רציתי לבוא אליך, אל תוך המערה העוטפת שלך,

אבל תכל'ס - אני מרגיש רע. אני רחוק ממך".

עצרתי לרגע,

מיישיר מבט כואב אל מבנה האבן העתיק,

במרחקים,

למה

מאי שם נשלף קלרינט, אחר הוציא גיטרה, באמצע היער פרצנו בריקוד סוחף: "לכבוד התנא האלוקי". לעיניהם המשתאות של השוטרים - שהצטרפו למעגל... הסתכלתי לאחור אל הרשב"י ופשוט אמרתי תודה - על הטוב האין סופי שטמון בגעגועים מהמרחק. לפני שעזבתי לחשתי לרבי שמעון: "תודה לך שלימדת אותי את סוד הקירבה מרחוק, תודה על רגעים של מעין עולם הבא". בדרך חזור ביקשתי עוד בקשה אחת: מי ייתן שבהשתטחות על הציזון הקדוש בשנה הבאה - אכסוף אליך ככה, כמו מהמרחק... השנה, בתשפ"ו עת הזכרונות צפים, אני יודע להסביר את התחושה ההיא, שם, מול ההר הרחוק, רבינו פותח איתה את תורה ד': "כשאדם יודע שכל מאורעותיו הם לטובתו - זאת הבחינה היא מעין עולם הבא".

נשארתי רחוק?! למה לא זכיתי להגיע אליך?! - זעקתי. "למה?!..."

שמעתי רחש של פסיעות מאחורי, הסתובבתי,

"עברה כבר רבע שעה" - המפקד הנחית אותי אל המציאות.

סימנתי לו עם היד סימון כל שהוא -

והוא הלך, לא לפני שצעק לי - "יש לך 5 דקות".

חמש דקות מול רשב"י...

בבת אחת זה חדר לתוכי, אני כוסף לרבי שמעון, אני עומד מולו,

ואני מתגעגע אליו...

המרחק הזה, הכיסופים שלא התממשו כמו שציפיתי -

הבעירו את הלב שלי - באהבה אחרת לגמרי.

סערות של כיסופים בבית
תורני • ההתמודדות בין הישיבה
לכיסופים במירון • הפגישה
הראשונה עם רבינו בשנת
הקורונה • כיבוי הלהבות בעיר
התורה • הצלילה אל מימי ים
החכמה • הפגישה עם רבינו
"השני" - רבינו של ההתחזקות -
מחזק לגמרי

סיפור
היים
מלהיב

התורה

טיול במסילות
הנפש הפנימיים
של ההולכים עם
התורה

רבינו מחזיק יד

פרולוג נכנס יין, יצא סוד

שושן פורים תשפ"ו.

שעת בין ערביים. סימטאות מאה שערים ספוגות בריח מתוק-
חמוץ של יין, זיעה של ריקודים, וקדושה עילאית של שלהי הפורים.
רעש התופים והשירים שבקע מכל חלון כמעט והחריש אוזניים.

נמלטתי לרגע מההמולה הגדולה ששררה ב'שול' הברסלבאי,
המיות הלב המרטיטות שנחשפות רק ברגעים אלו, כיסופים וגעגועים
לרבי של כל העולם.

חיפשתי פינה לשאוף בה מעט אוויר צלול, לקראת שעות הערב.
מצאתי ספסל עץ ישן, ממש סמוך לפתח. בקצהו השני היה שרוע
אברך. פניו היו סמוקות מיין, פאותיו סתורות, עיניו עצומות. הוא
התנדנד קלות קדימה ואחורה, ממלמל לעצמו מילים ברורות למחצה
בניגון דק ונוגה.

התיישבתי בשקט, נזהר שלא להפריע לו בהתבודדות-שיכורים
שלו, אבל אז הוא פקח עין אחת, מבריקה וחודרת, והישיר אליי מבט.
"אתה רואה אותי ככה, הא?" הוא הפתיר בקול צרוד, מצביע על
הקאפטן המוכתם ביין שהוא עטה על עצמו, "אברך פשוט, קצת
שיכור, קצת שבור... אתה מסתכל עליי ורואה אברך סטנדרטי לגמרי,
אחד שקם בבוקר, הולך לכולל, ונוסע הביתה לקריית ספר".

חייכתי אליו בסלחנות השמורה לפורים, "אני רואה יהודי קדוש
ששמו בפורים, מה איכפת לי קריית ספר עכשיו?"

**הייתי
מחכה לזה
כל השבוע.
הולך
למרפסת
הבית
בשעת
הבוקר
המוקדמת,
עומד שם,
מסתכל
לשמייים,
ופשוט
שופך את
הלב.**

ה ו א
ביטל את דבריי
בהינף יד, "עזוב
אותך ממילים יפות. אתה
לא יודע מי אני הייתי. אתה
שומע?! פעם הייתי אש. פעם
שרפתי את העולם".
הוא התקרב אליי, לפת את שרוול
חולצתי בידו הרועדת, והיין שחרר את
חרצובות לשונו לחלוטין, "תשמע לי טוב.
אם הייתי מספר לך מה עברתי בחיים, היית
צוחק עליי. היית אומר שהיין עלה לי לראש,
שאני סתם גאוותן שמשבח את עצמו במילים
גדולות. זה לא יישמע לך אמיתי בכלל. אתה
תגיד 'אין בחורים כאלה היום'. אבל זה מה
לעשות. זה מי שהייתי. באמת שהייתי כזה".
משהו בכנות הפצועה שלו, בטון שהיה רחוק
מלהיות שחצני - אלא יותר מתגעגע עד כאב
- גרם לי לרצות לשמוע. הקצבתי לעצמי כמה
דקות של חסד לפני תפילת ערבית.
"נכנס יין יצא סוד", אמרתי לו ברוך, "השמש
של פורים תכף שוקעת, וזה זמן שכל סודות
הנפש יוצאים. דבר, אני מבטיח להאמין".
הוא לקח נשימה עמוקה, עצם את עיניו שוב,
וכשהתחיל לדבר, קולו השתנה. הוא כבר לא
נשמע כמו שיכור מסימטאות מאה שערים, אלא
כאיש שבע ימים הפורש מפה של חיים שלמים.

התנהלה
על מי מנוחות,
הילדים שיחקו למטה,
אכלו ממתקים, פשוט חיו את
הרגע.
אני בשונה מהם, כבר מגיל אפס,
לא הייתי רגיל. היה בי משהו שונה שלא
ידעתי להסביר. האמת, שגם היום אני לא
בדיוק יודע להסביר.
בזמן שילדים אחרים חיפשו משחקים, אני
חיפשתי משהו אחר, גם אם לא ידעתי לתת לו שם.
לא ידעתי מה זה לשחק בכלל.
אני זוכר את נקודת המפנה, אירוע מכוון שכנראה
שינה את חיי לנצח.
הייתי ממש ילד קטן, ישבתי בשבת בבית הכנסת
בקביעות על יד יהודי זקן אחד. שבת אחת, שמתני לב
שהמקום שלו ריק, הוא נעלם.
כשחזרתי הביתה שאלתי את אבא שלי בתמימות:
"אבא, לאן הזקן הזה נעלם?"
אבא ענה לי בפשטות: "הוא נפטר".
המילה הזו הכתה בי כמו ברק, "מה זה נפטר?!"
שאלתי.
רק אז קלטתי את המשמעות המזעזעת והמופלאה
של העולם הזה. אנשים נולדים, ואז הם נפטרים.
התחלתי לשאול את עצמי, רגע, מה זה העולם הזה
בכלל? מה אנחנו עושים פה?
המחשבה הזו לא עזבה אותי, 'נו, אז מה זה העולם
הזה...'. רק לאחר שנים התוודעתי לסיפור ילדותו של
רבי נתן:

"כְּשֶׁהָיָה תִינוּק עֲדִין, הָיָה רָגִיל לֵישֵׁב עִם זְקֵנֵי
בְּמִזְרַח בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה מְפִיר הַיָּטֵב אֶת כָּל
הַזְקֵנִים שֶׁיָּשְׁבוּ בְּמִזְרָח, כִּי הָיוּ רָגִילִים לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ
עִמּוֹ. פְּעַם אַחַת מֵת אֶחָד מֵהַזְקֵנִים, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ
הַדָּבָר, כִּי לֹא הָבִין הֵיכָן הַזְקֵן, וְשָׁאַל אֶת זְקֵנוֹ עַל
זֶה, הַשֵּׁיב לוֹ זְקֵנוֹ שֶׁהַזְקֵן הַהוּא מֵת.
שָׁאַל אוֹתוֹ מוֹהַרְנֵי: מַה זֶה מֵת? מַה נַּעֲשֶׂה
עִמּוֹ? הַשֵּׁיב לוֹ, שֶׁמִּטְמִינִים אוֹתוֹ בְּאַרְצֵי וּמְכַסִּין
אוֹתוֹ בְּעֵפֶר. וּמֵאֵז הַיָּה קָשָׁה לוֹ מַה זֶה, וְכִי זֶהוּ
הַתְּקִלִּית שֶׁל כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה? וּמֵאֵז הַתְּחִיל לְבָעֵר
בְּלִבּוֹ, וְהַתְּחִיל לְחַפֵּשׂ וּלְהַרְהֵר, מַהוּ הַתְּקִלִּית".

פ ר ק א
איפה הזקן נעלם?

אם הייתם מגיעים לשכונת הדר בחיפה לפני קרוב
לעשרים שנה, הייתם רואים אותי - ילד רגיל לכאורה,
שנוגד למשפחה חרדית תורנית שורשית. השכונה

מילאתי

הכאב הגדול שלי אז לא היה רק על ה'חסימה' שלהם, אלא על עצם הגילוי המר שמה שבווער בי כחמצן - נראה להם כסטייה מהדרך.

מאותו

יום, הפכתי לילד

מחפש.

מאז היותי קטן הייתי

מתמיד וניצלתי כל רגע, אבל

מאותו רגע התעורר הלב.

תבין, בשעתו חשבתי שכל העולם

ככה. רק לאחר שנים הבנתי שכנראה

שהייתי ילד מיוחד, ילד שרק מחפש את ה'.

אין לי מושג למה, כנראה קיבלתי איזה נשמה

גבוהה.

התחלתי לחפש התלהבות, חיות. הייתי שומע

שיש איזה אדמו"ר שרוקד בהתלהבות רבה בטיש

של ליל שבת, והייתי מחכה כל השבוע רק כדי

ללכת לשם.

לא שהייתי שייך לאותה חסידות, כי לא עניין

אותי הממסד, רציתי רק להתחבר לחיים הללו.

לראות יהודי רוקד, קופץ, אפילו אם הוא מדבר

דברים לא מובנים - העיקר שראיתי אדם שחי את

השם יתברך. פשוט חי.

התחלתי לגדל פאות ארוכות, מנהג שהיה

מאוד חריג בסביבה הישיבתית שבה גדלתי. אבא

שלי היה מפתע לחלוטין, לא הבין בכלל. הוא

שאל אותי לפשר העניין, אבל לי לא היו תשובות

הגיבוניות לענות לו.

אבל יותר מכל, היו בי כיסופים אדירים פשוט

לדבר עם השם יתברך.

מה אני יגיד לך, בסביבה שבה גדלתי, בציבור

החרדי התורני, המושג הפשוט 'לדבר עם השם'

בשפה אישית, כמעט ולא היה קיים. אפילו מי

שהלב שלו כוסף - אבל חס וחלילה מלדבר עם

השם יתברך...

אני, אני אפילו לא ידעתי שאפשר או מותר

לעשות דבר כזה. ובכל זאת, הנפש שלי דחפה

אותי לשם.

מגיל עשר בערך, לא הייתה שבת אחת שלא

קמתי בה עם הנץ החמה. זהו היה לי משהו מיוחד

כזה, הייתי מחכה לזה כל השבוע. הולך למרפסת

הבית בשעת הבוקר המוקדמת, עומד שם, מסתכל

לשמייים, ופשוט שופך את הלב.

לא ידעתי בכלל שקוראים לזה 'התבודדות',

לא ידעתי שאפשר לדבר עם השם יתברך כמו

'חבר אמיתי'. ידעתי רק שיש לי כיסופים נוראים,

אדירים, שממלאים לי את הלב, ואני חייב להוציא

אותם החוצה.

פרק ב' יש השם בעולם

כשהגעתי לגיל בר מצווה, התחלתי ללכת

למשפיע מלהיב באיזור מגוריי, הוא לא היה חסיד

ברסלב, אבל היה מזלף לנו טיפין טיפין מהיין

ההונגרי.

מילאתי את

הנפש שלי מהשיעורים

שלו, חיפשתי אצלו את החיות

וההתלהבות, אבל תמיד הרגשתי

שזה עדיין לא המעיין עצמו. הרגשתי

שאני זקוק לקשר ישיר, אמיתי וחי עם

השם יתברך.

ואז, יום אחד, זה קרה.

החיפוש שבער בי מילדות הביא אותי לחפש

כל ספר בארון הספרים, ויום אחד פתחתי את

הספר 'ליקוטי מוהר"ן', העיניים שלי שוטטו על

פני הדף, הספר נפתח לי בחלק שני תורה כ"ה.

קפאתי במקומי. לא האמנתי למראה עיניי. כל

החיים, כל הילדות שלי, עמדתי במרפסת ודמיינתי

קשר כזה עם השם יתברך -

ופתאום אני מוצא צדיק ענק, ספר קדוש,

שכותב שחור על גבי לבן שזו הדרך!

'התבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל'.

יש דבר כזה באמת.

איך שראיתי את הדיבורים האלו מיד רצתי

לחורשה שמאחורי בית הכנסת שלנו, נכנסתי בין

העצים, ופשוט התחלתי לצעוק להשם יתברך.

העצים הצטרפו אל הניגון שכבש את ליבי, ויחדיו

שוררנו, כספנו, דיברנו.

התחושה הייתה כאילו מישוהו הדליק זרקור ענק

אל תוך החושך של הנפש שלי.

הספר שמצאתי הפך מהר מאוד למלא בקווים

והדגשות. כל דיבור של רבינו תפס אותי.

בכיתה ח' בקושי הגעתי ללימודים, הייתי חייב

לקום כל לילה לחצות, ללכת לטבול ולתפוס את

הנץ.

המגיד שיעור כעס על ההיעדרויות התכופות

שלי. אבא שלי - תלמיד חכם גדול ושורשי - פשוט

לא הבין מה קורה לבן שלו. הוא ראה אותי הולך

לאיבוד בדרכים שלא הכיר.

היום, במבט לאחור, אני מבין את הדאגה שלהם.

הם לא ניסו לחסום אותי, הם פשוט נלחמו על

ה'נורמליות' שלי.

הם ראו בחור מוכשר שיוצא מהמסלול המוכר

והבטוח, וניסו להחזיר אותי אל התלם.

הכאב הגדול שלי אז לא היה רק על ה'חסימה'

שלהם, אלא על עצם הגילוי המר שמה שבווער בי

כחמצן - נראה להם כסטייה מהדרך.

אז, זה ממש שרף אותי. הכאב הכי גדול שלי

היה לראות את כולם ממשכים בסדר היום הרגיל,

לומדים ומתפללים 'לפי הספר', כשבאמת הפנימית

יש עולם שבווער להשם יתברך.

לא הבנתי איך הם מסוגלים לישון, איך הם

יכולים להסתפק רק בארבע אמות של הלכה -

מבלי לחפש את הלב הבוער בתוכן.

מרוב דאגה הוכיח אותי המגיד שיעור נמרצות,

"למה אתה לא נוכח בלימודים? מה ייצא ממך?"

אבל אני לא התבלבלתי, כבר גיליתי את האמת

של העולם הזה.

עניתי להם בלהט משפט אחד, "יש השם יתברך

בעולם..."

מזל ברסלב

פרק ג' מזל ברסלב אחרת

היום,
אני מבין אותו
קצת. בסופו של דבר
הוא היה צריך לנהל ישיבה
עם עשרות בחורים, שרובם היו
זקוקים למסגרת הזו כדי לא להתפזר.
הוא לא ניסה להקטין את עבודת ה' שלי,
הוא פשוט ניסה לשמור על ה'ספינה' שכולם
ישבו עליה.

הוא דאג ליציבות של הבית, ואני רק רציתי
לפרוץ את התקרה - כדי לראות שמים.
הסתובבתי ממנו בהחלטה נחושה, 'אני לא מוכן
לעזוב את ההתבודדות - גם בתוך ישיבת ברסלב'.
מצאתי חורשה קטנה מאחורי הישיבה, כל לילה
הייתי יוצא להתבודד בחורשה, זה היה ממש גן עדן.
אחרי שראיתי שרבינו לא מוותר לנו על 'חצות' -
'עיקר עבודת האיש הישראלי', התחלתי לקום חצות.
לב האיש הישראלי בוער עד אין סוף, ובשעת חצות
הייתה חבורה שהיו מסתובבים בפנימייה ומעירים את
כל הבחורים, "חצות, חצות, אש בוערת בשדה".
בחורים רבים היו מתעוררים, ויצאנו יחד לחורשה.
תיקון חצות, התבודדות, ריקודים.
בכל מהלך היום הייתי שואב כל טיפה של חיות
והתלהבות שהצלחתי למצוא, ריקודים אחרי התפילה,
סדרים בספרי רבינו.
הגיע ערב ראש חודש, היה לי ברור שנוסעים
למירון. שם אצל העיר וקדיש נפתח הלב. לא יכולתי
לוותר על הנסיעה הזו.
המשגיח של הישיבה לא ממש אהב את זה. ממש
לא.
יתכן שהמשגיח צדק בניהול היבש של המערכת;
הוא ידע שרוב הבחורים רואים בנסיעה למירון 'טיול'
משחרר, יציאה מהלחץ, זמן של פורקן. הוא היה חייב
לצמצם אותם כדי לשמור על הישיבה.
הוא לא הבין שאני לא מחפש 'שחרור', אני מחפש

לא התרגשתי מגערות המגידי שיעור, וכבר היה
לי ברור שאני הולך לישיבה של ברסלב.
דמיינתי לי מקום שבו כולם רצים ליערות, שכולו
בוער באש תמידית. חיכיתי בקוצר רוח לרגע הנכסף
שבו אתחיל ללמוד בישיבה של ברסלב.
אבל כשהגעתי לישיבה הברסלבית, גיליתי מציאות
קצת שונה.
גיליתי שגם שם יש שגרה, כללים ומשמעת.
אמנם, בכל הקשור לספרי רבינו - קיבלתי שם
הרבה. לימדו אותי איך לומדים תורות של רבינו,
וגיליתי הרבה ספרי ברסלב שלא הכרתי.
אבל ההלם שלי היה בנוגע לנשמה עצמה -
ההתבודדות.
שאלתי את המשגיח בחוסר סבלנות, "נו, מתי
יוצאים לשדה? ליער?"
הוא הביט בי בתימהון, דפדף בלוח השנה והגיב
בקוצר רוח, "כנראה ביום חמישי נוסעים לשדה, אה,
בעוד יומיים".
מרוב הלם לא הצלחתי לומר מילה. רק יום אחד
מתבודדים? ומה יהיה עם הנשמה שלי?
המשגיח לא הבין את שתיקתי, והוא הוסיף לאלתר,
"כמובן, לא כולם נוסעים לשדה, רק מי שישמור על
הסדרים כל השבוע - ייסע לשדה ביום חמישי".
עבורי זה היה חץ בלב. איך אפשר להפוך את
החמצן שלי - לפרס על שמירת סדרים!?

הוא לא
הבין שאני
לא מחפש
'שחרור',
אני מחפש
את השם
יתברך!

**בשעת הצות
הייתה
חבורה שהיו
מסתובבים
בפנימייה
ומעירים
את כל
הבחורים,
”הצות,
הצות, אש
בוערת
בשדה”.**

את
השם יתברך!
אבל בדיוק שם היה
השבר שלי - הכאב הכי נוקב
היה, להבין שבעולם שבו גדלתי,
הכיסופים לה' הפכו למטבע עובר
לסוחר, לפרס על התנהגות טובה, ולא
לעצם המהות שלשמה אנחנו חיים.
תהיתי לעצמי:

נכון שגמרא והלכה ויציבות הם הבסיס. אבל
איך ייתכן שהמערכת לא מחנכת אותנו שגם לשבת
במירון, ולכסוף לאבאל'ה שבשמים, זה חלק בלתי
נפרד מלהיות יהודי - לא פחות מלימוד גמרא?
פשוט לא יכולתי להבין מה הם רוצים. אבל
היות שהייתי תלמיד מצטיין, ממש מהמתמידים של
הישיבה, לא זו מהגמרא כל היום, קיבלתי 'מאה' בכל
המבחנים, כך שהם נאלצו לבלוע אותי כמו שאני.
בן שיחי פקח את עיניו לשנייה, חיך חיך
שיכור ואמר: "אני יודע, אתה בטח חושב שאני
מגזים עכשיו, אבל תשאל את מי שהיה איתי
בישיבה..."

פרק ד' הפגישה הראשונה

למעשה, למרות שהייתי מקושר מאוד לעצות של
רבינו, תכל'ס הכל היה בגלל שחיפשתי חיות - ומצאתי
אותה בברסלב. שיערתי לעצמי שכנראה שכמו שיש
חיות ברסלב, יש גם חיות במקומות אחרים. אבל כרגע
אני בברסלב, ברוך ה', והשם יתברך יעזור הלאה.

אבל
הכל השתנה
אחרי הפגישה הראשונה
שלי עם רבינו. פתאום הבנתי
שחיות בהתקשרות עם רבינו - זה
חיות אחרת לגמרי, זה חיים טובים
באמת.

וזה קרה דווקא בראש השנה שנת תשפ"א.
ראש השנה של הקורונה.

שנה שלימה חסכתי כסף לנסיעה הזו, התחננתי
וביקשתי מהשם יתברך שאזכה לקחת חלק בקיבוץ
הקדוש בראש השנה באומן.

זה היה באמצע חודש אלול. הייתי בבית עקב
טיפול שיניים, הלכתי ברחוב, לפתע פגשתי חבר
שהכרתי מהנסיעות למירון בערב ראש חודש. הוא
פנה אליי בלי היסוס, "אתה רוצה לנסוע השנה
לאומן?"

אני עצמי הייתי מנותק מהעולם, אבל באותו זמן כל
העולם געש ורעש סביב הגבולות באוקראינה. כל יום
אמרו שהנה השמיים נסגרים, הגבולות בכאוס, וכמובן
שגם אצלנו בישיבה אסרו את הנסיעה לאומן מחשש
שבחורים ישהו אצל רבינו זמן רב מדי, חס ושלום...

אבל הנשמה שלי לא יכלה לוותר על הנסיעה
הקדושה, ומהישיבה לא פחדתי בכלל. גם כך היה
המשגיח חוזר ומתרה בי כל יומיים, "אם לא תפסיק
עם החצותים והמירונים שלך, לא תוכל להמשיך
אצלנו".

החלטתי שאני טס לאומן בכל מחיר, נגד כל
ההוראות. התקשרתי לאבא שלי באמצע הלילה,
בשעה שתיים, ואמרתי לו: "אבא, אני רוצה לנסוע
לאומן".

אבא לא הבין מאיפה נפלתי עליו, "מה הקשר אומן
עכשיו? יש לך ישיבה". אבל התעקשתי, אמרתי לאבא
שחבר שלי הבטיח לשמור עליי, ואיכשהו קיבלתי
ברכת הדרך מאולצת.

באותם רגעים, הרגשתי ממש שרבינו תופס אותי, קושר אותי אליו ולא עוזב.

פרק ה' שבוע בן-עדן

חזרתי לארץ, והכנתי את עצמי לקבל את 'הקערה של ההתעוררות'... מהמשגיח, אכן זו באמת הייתה חוצפה לזרוק את השכל - ולנסוע לרבי'ה על ראש השנה...

האם הייתה לי ברירה? וכי הייתי יכול להישאר בארץ? האם הייתי מסוגל לוותר על ההתקשרות הנצחית ברבינו הקדוש שזכיתי לה בראש השנה?! ראש חודש חשוון הגיע, ובדיוק באותו יום לא חשתי בטוב. הלכתי לעשות בדיקת קורונה, ולהפתעתי יצאתי חיובי. טוב, זו כבר תפנית רצינית, אולי המשגיח יחמול עלי.

התקשרתי ברטט למשגיח, וכפי ששיערתי הוא היה נינוח והורה לי לשוב בעוד שבוע לשיבה, כאשר יסתיימו ימי הבידוד.

סיימתי את השיחה וקפצתי על מקומי בשמחה, 'הנה קיבלתי שבוע שלם של חופש מצמצומי הישיבה'.

זרקתי לשקית מגבת וצעף, לקחתי את התפילין, ובתוך כמה דקות כבר הייתי באוטובוס בדרך אל משאת ליבי וחיי - רבי שמעון.

איך אוכל לתאר מהו שבוע שלם במירון על ציונו

המסע הזה היה רצוף ניסים. כשהגענו להזמין את כרטיסי הטיסה, החבר סח לפי תומו שאין לו אשראי, הכרטיס שלו חסום.

אמרנו אחד לשני, "זה מניעות, לא מתייחסים לכלום". והפלא ופלא, הכרטיס אשראי עבר, ללא שחברת התעופה גבתה דולר עבור הטיסה.

נחתנו בשדה התעופה בלבוב. כשהגענו למעבר הגבול, ראינו המון עצום של גויים לפנינו. אמרנו לעצמנו: "אם אנחנו נכנסים לתוך ההמון הזה, אי אפשר לשמור על העיניים".

בצד עמדו קבוצה של כמרים לבושי גלימות שחורות, עמדנו לידם, וכשהם התקדמו למעבר הגבול ניגשנו יחד עימם.

העבירו אותנו את ביקורת הדרכונים בלי שאלות, ומיד יצרנו קשר עם סוכן הנסיעות כדי לשמוע על המשך המסלול שלנו.

הוא היה בהלם ומפיו נפלטה צעקה, "מה!?! עברתם את הגבול?! כבר לפני שעה חסמו את הגבולות ולא מניחים לאנשים בלבוש חרדי להיכנס לאוקראינה, מטוסים שלמים כבר לא הורשו להיכנס".

הסתובבנו לאחור וראינו נוסעים חרדים שהיו איתנו בטיסה, שומרי הגבול לא הניחו להם להיכנס ובודדו אותם יחד, ולאחר מכן הם הושבו ארצה. היה לנו נס גלוי.

נכנסנו לאדמת אוקראינה בלב הולם מרוב הודאה, ונסענו היישר אל הצינן. שהיתי כמעט חודש שלם באומן. באותו ראש השנה, עמדתי בצינן של רבינו, התחלתי לבכות מעומק הלב, ואמרתי: "רבינו, אם אתה האמת ששייכת אלי, תראה לי משהו".

הוא היה בהלם ומפיו נפלטה צעקה, "מה!?! עברתם את הגבול?! כבר לפני שעה חסמו את הגבולות

למטה:
 אנשי הבעל
 תפילה
 בשירת
 געגונים
 באתרא
 קדישא
 מירון | מימין
 לשמאל;
 רבי לוי
 יצחק בנדר
 עם רבי
 שמואל
 צ'צ'יק, רבי
 בנימין זאב
 חשין, רבי
 אברהם
 יעקב
 גולדרייך,
 על סוס
 ועגלה
 במירון רבי
 אליהו חיים
 רוזין רבי
 שמואל
 שפירא ורבי
 אברהם
 יעקב
 גולדרייך,
 רבי שמואל
 שפירא,
 רבי שמואל
 הורביץ, רבי
 לוי יצחק
 בנדר

**אם אתה רוצה לחזור
 לשיבה - תחתום על
 התחייבות שאתה לא
 נוסע למירון בשום
 אופן, לא קם בחצות
 לילה, ולא לוקח
 בחורים להתבודדות**

של העיר
 וקדיש, אש להבה. התפילות,
 הלימוד, ועל כולנה השדות. לא היה
 מאושר ממני.

המשגיח התקשר לבית הוריי כדי לדרוש בשלומי,
 והזדעזע לשמוע שאני במירון. הוא הצליח להשיג אותי במירון
 ופקד עלי לחזור מיד לבית.

אבל לא הייתי מסוגל להתנתק מהאינפוויזה של ר' שמעון.

לאחר השבוע נחתתי מגן העדן אל עולם המציאות. הגעתי לשיבה.
 בפתח עמד המשגיח שהבהיר לי ברורות:

"הדרך שלך לא מתאימה לנו. אם אתה רוצה לחזור לשיבה - תחתום
 על התחייבות שאתה לא נוסע למירון בשום אופן, לא קם בחצות לילה,
 ולא לוקח בחורים להתבודדות בשדה".

הוא לא אמר את זה מתוך רוע.

היום, כמבט לאחור אני רואה שם שני צדדים שצודקים כאחד. המשגיח
 צדק שאי אפשר לנהל ישיבה כשבחור אחד 'משתולל' בכיסופים, וסוחף
 אחריו אחרים שעדיין לא בשלים לכך. אבל אני צדקתי כשהטיתי אוזן
 לצעקתה של הנשמה - אי אפשר לכבות אש חיה בשם ה'סדר'.

נפרדנו כי הוא היה חייב לשמור על הלול, ואני הייתי נשר שחייב לעוף.
 אבל בלב נשארה השאלה: למה לא מחנכים בעולם התורה שלנו, לעוף
 כנשרים אל השמש? למה!?

בחרתי ברבינו ובמירון.

עזבתי את הישיבה.

פרק ו' צמאה נפשי

נכנסתי לשיבה חסידיית בירושלים, אבל הנשמה שלי כבר הייתה
 במקום אחר לחלוטין - במירון.
 יום לאחר שנכנסתי לשיבה חל ערב ראש חודש.

מזלזלת

לא

היה לי כל ספק,
ארזתי את מטלטלי
ופניתי לעבר האוטובוס. אך
המשגיח החדש כבר היה מעודכן
בתוכניותי, הוא עמד בפתח, "אתה
לא נוסע לשום מקום".

סבתי על עקבותיי וחזרתי אל בית המדרש
עד לשעה שבה המשגיח ישוב לביתו, וכבר
הייתי בדרך העולה על הר בית ה'.

מהר מאוד הבין המשגיח לנפשי, והרפה ממני.
הכיסופים בערו בי, ולא הייתי מוצא מנוחה רק
בשדות של מירון.

האם ניתן לתאר במילים דלות וריקות מהי
התבודדות במירון?!

מי שנשמתו לא חוותה את זה, לא יבין זאת.

היש תענוג כמו הרי מירון, אין. אין. זה נפלא כל
שבילי השדות שם, אפשר ממש לצאת מכל העמל
והצער, אה, הגליל.

אחרי תפילת ערבית אתה מניח את עצמותיך
היגעות על אחד הספסלים. בחצות לילה מעירים את
כל הבחורים ויוצאים יחד אל השדה.

דומיה קדושה ממלאת את האוויר הטהור ששורר
שם, רטט של התלהבות מרעיד את הלבבות. עולים
אל ציון רבי יוחנן הסנדלר, הדרך מתעקלת אל היער
הקדוש.

אחד החברים מדבר בלחש:

"היה חסיד שקראו לו ר' יעקב מלמד, השתפכות
הלב שלו בחן פלאי בראש השנה אצל העיר וקדיש
אין לתאר ואין לשער. אהה, מירון מירון. פעם אחת
הוא שמע דיבור, שרבינו אמר 'א קינד שלאגט מעהן'
[לידל מכים?]. ר' יעקב גדלק כאבוקה של אור, הוא
רץ אל היער וביכה את נפש יחידתו, 'טאטע טאטע,
ראה את צרות בניך ישראל' - 'א קינד שלאגט מעהן,
א קינד שלאגט מעהן', וכה מירר בבכיה כל הלילה".

המרחבים האדירים והקדושים פותחים את הלב,
אתה עומד חצי שעה ולא מסוגל להוציא מילה. הלב
הומה ומשתוקק, 'ירוץ עבדך כמו אייל'. געגועים אין
קץ - 'ידיד נפש אב הרחמן, משוך עבדך, איי, משוך...
משוך...'

"טאטע, מה יש לי בעולם חוץ ממך. מה יש
בעולם הזה חוץ מהזכות לעבוד אותך, לכסוף אליך
בלבב שלם... אני רק מבקש כעני בפתח בקשה אחת,
אבא'לה, רוצה להיות קרוב אליך, ק-ר-ב-נ-י אליך
באמת... באמת...".

השעות חולפות, שעתיים חולפות כמו היו רגע קט.

'צמאה'

נפשי לאלוקים,
מתי, ט-א-ט-ע, מתי
אבוא...! הצימאון היה כל כך
חזק, שחברים היו צריכים פשוט
לגרור אותי בכוח מבין העצים כדי
שאבוא להתפלל תפילת שחרית בציון,
לא יכולתי להתנתק מהיער.

וכשחוזרים מהשדה, רואים עולם חדש
ממש. מסתכלים על כל הבריאה, על בני האדם
הרדופים, על המכוניות המעלות עשן, ותמיהם
תמיהה שצורבת את הנשמה, 'האם עדיין יש
עולם?!

ועל כולנה היו השבתות.

כל שבת שנייה או שלישית הייתי במירון, ולפעמים
הרבה יותר.

ליל שבת במירון, זמירות שבת בכיסופים שאין
להם סוף, 'פרוק ית ענך, פרוק...! היינו יושבים
בחבורה כל הלילה בגעגועים של ליל שבת, כמו
געגועים של יום הכיפורים. אה...'

בשלוש בלילה היינו מניחים עצמנו לשכב מעט,
ולאחר שעה קלה החלה עבודת הבוקר. שחרית של
שבת בציון התנא האלוקי, מי ידמה לה ומי ישווה לה,
אין תענוג של עולם הזה בכל העולם כמו התענוג הזה.
איזה כיסופים, איזה בכיות ושירות.

לאחר הקידוש יוצאים לשדה לשעות ארוכות,
שבח והודיה, זמירות ותשבחות. רק לקראת הצהריים
חוזרים לציון לסעודת צפרא דשבתא, ושוב זמירות
בחיות ושמחה.

נכנסים למערה עם ספר תהלים, וכבר מגיעה שעת
סעודה שלישית, בשעה שרצון כל הרצונות מתעורר
להחיות את עומק עומקיה של הנשמה.

פעמים רבות, שבשבתות כאלו לא היינו מניחים
עצמנו לישון ברצף מתחילת השבת לסופה, וגם לא
היינו חשים עייפות בכלל.

מעין עולם הבא. כפשוטו.

היו שהסתובבו במירון וחייפשו כל פעם התחזקות,
לפעמים שבורים, לפעמים עצובים, מוחין דקטנות.

אבל לא הבנתי על מה הם מדברים. זעקתי אל
נשמתי שלא נחה מהמייתה התמידית, 'אין שום
שבירות, אין שום קטנות, הכל הבל ורעות רוח'.

ידעתי שיש הרבה תורות מרכיני שמדברות על
שבירה, על עצבות, על קטנות מוחין - אבל הם לא
היו שייכות אליי בכלל. לא הבנתי מה הם רוצים ממני.
הייתי משוכנע שכך ייראו החיים שלי תמיד -
מדורה אחת גדולה של עבודת ה'.

המרחבים
האדירים
והקדושים
פותחים
את הלב,
אתה עומד
חצי שעה
ולא מסוגל
להוציא
מילה.
הלב הומה
ומשתוקק,
'ירוץ עבדך
כמו אייל'.
געגועים
אין קץ -
'ידיד נפש
אב הרחמן,
משוך
עבדך, איי,
משוך...
משוך...'

כיום
אני יודע לומר
שהימים האלו היו מתנה
גמורה מהשם יתברך, הוא
פשוט הוציא אותי מהעולם הזה
לאיזה גן עדן שאין בו שום ירידות -
רק עליות.
האברך השתני לקח עוד לגימה
מהבקבוק שהיה מונח לידו ונאנח: "איי...
אתה בטח לא מבין מילה ממה שאני אומר
עכשיו, נכון?"

פרק ז' פנצ'ר בגלגל

וכשהעצירה הגיעה, והיא הגיעה - היא הייתה כל כך כואבת.

היא לא הייתה סתם ירידה לצורך עליה, היא הייתה מוות עם קבורה חפוזה, ללא כרוז ברמקולים וללא מודעות.

ובכן,

כך בערך התנהל המעמד יציאת נשמה שלי...

זכיתי להינשא בשעה טובה ומוצלחת, וקבעתי את מגוריי ב'עיר התורה' - קריית ספר שבמודיעין עילית.

החיים היו יפים ומאירים, שלום ושלווה אחווה ורעות. אבל נתקעתי בתוך ארבע אמותיי, ונפשי ששיוועה לפרוש כנפיים גוועה לאיטה - אחות לנשר

שנכלא
בלול
של
תרנגולים.

קריית ספר היא מקום תורני,
ממוסד, מסודר ובנוי מאברכים
שלומדים כל היום. לפני החתונה אמרו
לי חברים, "עוד תראה, תתחתן. תתייבש
כמו כולם. ככה זה. לא יהיו כיסופים, לא
יהיה כלום".

אבל אני הייתי בטוח שהם מדברים דברי הבל.
אני הולך להפוך את קריית ספר על פיה.

אמרתי לעצמי, 'נכון, אין פה את שדות מירון
הטמירים, אבל אני אביא את מירון לתוך אפרוריות
העיר. אקום חצות, נתחיה, ואז, האש תהיה גדולה
פי מאה'.

אבל המציאות, מסתבר, תכננה לי מסלול התרסקות
מפואר.

הגיעה השבת הראשונה שלנו בעיר החדשה. קמתי
בבוקר, והרגשתי חלש. לא הייתה לי התלהבות. מין
יובש כזה, סמיך ומרדים.

ניסיתי לנחם את עצמי, 'טוב, זה טבעי. חתונה,
עייפות, אני מותש'.

אבל אז הגיעה השבת השנייה, והשבת השלישית.
הייתי ממשיך ברוטינה שלי; קם בחצות, אומר
תהילים, לומד. בחוץ, היה הכל נראה אותו דבר, אבל
בפנים? כלום. מוחלט.

הגעתי לתפילת שחרית, והרגשתי כאילו מישוהו
הוציא לי את כל האוויר בבת אחת. פשוטו כמשמעו
- 'פנצ'ר בגלגל'.

לא הבנתי מה קורה לי. איפה מירון? איפה ההבטחות
שלי? איפה הכיסופים האדירים להשם יתברך שהייתי
מרגיש פעם רק איך שהתחלתי לצאת לכיוון היער של

הִיָּה מִהֲלֵךְ בְּאִישׁוֹן
לַיְלָה וְאַפְלָה...
נִצּוֹל מִהַקּוֹצִים
וּמִהַפְּחָתִים...
נִצּוֹל מִחַיָּה רָעָה
וּמִהַלְּסָטִים - וְעַדִּין
אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאַיְזָה דָּרָךְ
מִהֲלֵךְ...

אני עומד
בבית
הכנסת,
מחזיק
את
הסידור,
והלב שלי
קר כמו
קרח.
המציאות
טופחת
על פניי.

”אבא’לה“,
לחשתי.
הקול שלי
נשמע לי
חלול, זה.
”איפה
אתה?
איפה
אני? מה
קרה לאש
שלי?“

מִלִּילֵי תוֹרָה

מירון!?

מיום ליום איבדתי עוד ועוד גרגר של חמצן לנשמה, הרגשתי שאני פשוט מוכרח לנסוע למירון. איך אפשר בלי הכיסופים האלו? איך אנשים מסוגלים להעביר את החיים ביובש שכזה?

העיר סגרה עליי. הבניינים חנקו אותי. אין שדות, אין יערות, אין צעקות. רק שגרה, אספלט, ומערכת מסודרת שכולם הולכים בה בתלם - שיעדו לא ברור - ממנו ברחתי כל השנים. האש כבתה לחלוטין.

התחלתי להבין מה קורה לאדם, כשהאור מסתלק ואין לו שום התלהבות בלב. סוף סוף קלטתי מה ביקשו כל אלו שכמהו למילה של התחזקות, אבל לא ידעתי איך משיגים את המעיין המחדש הזה.

מדי פעם הייתי תופס את עצמי, עולה על אוטובוס למירון, אבל כשחזרתי פתאום מצאתי את עצמי נופל שוב - אל תוך עיר התורה.

אני עומד בבית הכנסת, מחזיק את הסידור, והלב שלי קר כמו קרח. המציאות טופחת על פניי.

המילים של התפילה, שפעם היו יוצאות לי מהפה כמו להבות אש, הרגישו פתאום כמו חצץ בתוך הגרון. חזרתי הביתה בלילות, ויצאתי למרפסת המרובעת של מודיעין עילית.

ניסיתי להתבודד כמו פעם. ביערות.

”אבא’לה“, לחשתי. הקול שלי נשמע לי חלול, זה.

”איפה אתה? איפה אני? מה קרה לאש שלי?“

אבל לא נדלקה אש, אפילו לא היתמר עשן. רק שקט מקפיא של עיר שישנה מוקדם, בשביל לקום מחר, ולהספיק, ולרוץ, ולהתרוצץ.

הרגשתי שאני קורס לתוך עצמי. צעקתי בשקט: ”אבא, הבטחת שאתה נמצא בכל מקום, אז למה אני לא מוצא אותך פה? למה לקחת לי את הכל?“

אבל הפנצ'ר הזה לא היה תקלה זמנית, הוא קנה אצלי שביתה.

פרק ח' לטייל בתורתו

וכאן מתחיל סיפור ההתקרבות השני.

הכרתי רבינו חדש לגמרי - שמעולם לא שמעתי את שמעו.

היה זה ביום מן הימים, אפרורי ככל אלו שקדמו לו. התהלכתי שופך ברחוב, ולנגד עיני אני פוגש חבר ישן ממירון של מעלה.

זו הייתה ממש החיאה, קפצתי עליו בשמחה ויריתי לעברו את שאלת השאלות, ”נו, מה איתך, חי או מת?“ הוא חיך בשלווה כוז שכבר לא זכרתי שהיא קיימת בכלל בעולם, וענה בפשטות, ”אוהו, חי, חיים טובים שמעולם לא טעמתי.“

באמת

ש ש מ ח ת י
בשמחתו, ”אשריך,
אשריך בטח עברת לגור
במירון, או אולי בירושלים או
בבית שמש, כל היום עם אנש, שדות
ויערות, תורה ותפילה, וואוו.“

הוא ממש התגלגל מצחוק, ”ממש לא, אני
גר ממש סמוך אליך, כאן באחוזת ברכפלד
שבמודיעין עילית. תשמע, גם אני התרסקתי
כשהתחתנתי. נגמר לי האור של השדות, של
מירון. אבל אז נכנסתי לכולל ’לטייל בתורתו’. זה
חיות חדשה ממש, משהו שלא היה לנו במירון.“

העויתי את פני בסלידה, ”מה עובר עליך? כולל!
מזה יש לך חיות? מה עם כיסופים להשם יתברך?
ובכלל מה זה ’לטייל - בתורתו’, עוד איזה כולל של
אנשים יבשים, עכשיו הם מטיילים בתוך התפילה...“.

”לא“, הוא שלל ממש, ”זה כולל של עיון, הולכים
עם התורה בעיון.“

לא הבנתי כלום, ”מה ההתלהבות שלך, מה זה
משנה עיון או בקיאות - בשעה שהלב כבר הלך
לעולמו, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.“

”אתה חושב שלא כאב לי בהתחלה?“ הוא ענה.
העיניים שלו היו רציניות, ”אבל גיליתי שהכיסופים
שלנו במירון היו תלויים בכלים שבאו מבחוץ -
בעצים, בחברים, בפתיחת הלב והמוחין. כשלקחו
לנו את זה, נפלנו. בכולל הזה, אנחנו לומדים את
התורות של רבינו בעיון. לאט. מרסקים את הראש על
כל מילה. ’בעיון’ זה לימוד שאתה מכניס את התורה
לראש, ללב, לידיים, לרגליים. אתה פשוט הולך עם
התורה כל היום. ופתאום, מתוך הדיוק השכלי והעמל
הזה, מתחיל לנבוע מעיין חדש של כיסופים שלא תלוי
בשום אור מבחוץ. אתה מבין? זה טעם חדש לגמרי.“

הייתי המום, הם מטיילים וכוספים בתוך התורה
של רבינו הקדוש. והם מתחיים פה, בתוך החושך. זה
חידוש שלא היה כמותו מעולם.

הוא ניצל את הרגע כדי להכות בברזל בעודו חם,
”היום. בשעה שמונה בערב. מתחיל הסדר בכולל של
’לטייל’. תעלה על אוטובוס לברכפלד, תגיע לבית שני
בקלויז הגדול של ברסלב. ניפגש - ובעזרת ה’ אתה
בעולם אחר. מקסימום תבזבז חמש דקות נסיעה.“

פרק ט' רמזים של חיים

זה לא קרה ברגע אחד. וזה היה קשה. קשה ומתסכל
נורא.

בהתחלה, זה היה נראה לי כמו סיוט. ישבתי מול
הספר בקלויז, והאותיות ריצדו לי מול העיניים.
הראש שלי צעק במקהלה יחד עם הלב, ’אני רוצה
מירון, איפה השם יתברך נמצא בתוך כל הדיוקים
המצומצמים האלו?’

האברכים סביבי מדברים איתי על ’מיניה וביה’, ועל

מיתות

שכחתי הכל. אני מחפש בנרות אחרי טיפת חיות - ואין. מתגעגע לגעגועים שהיו - ואין. אבל רבינו מלמד אותנו דרך חדשה של התחזקות

קושיות בלשון של רבינו. הייתי קם באמצע הסדר, יוצא החוצה לחניה של הקלויז, מרים עיניים לשמיים השחורים של ברכפלד וצועק בלחש, "ריבנו של עולם, מה רוצים ממני פה?! איך החפירות האלו בשכל אמורות להדליק לי את הלב? הנשמה שלי מבקשת רק אותך, אבא, מה לי ולעיון עכשיו?"

חזרתי לסטנדר שוב ושוב, מרגיש שבור ומיואש. ההתחלה הייתה יבשה וסיזיפית. אבל בדיוק שם, מתוך ההתעקשות לא לברוח מהמילים הכתובות, התחיל לבקוע האור. לא בפיוץ של רגש, אלא בסדק קטן של דעת. שם, בתחתית השבירה שלי בעיר התורה, התחיל התיקון האמיתי, הגילוי העמוק של חיי, במסגרת החיבור לדרך של 'לטייל בתורתו'.

הבנתי שה'עובד' הזה, שבמשך שנים התגאה שהוא 'לא צריך התחזקות' וצחק על אלו שמחפשים תורות שמדברות על שבירה - חייב עכשיו את התורות האלו כמו אוויר לנשימה.

למדנו בעיון את התורה 'כי מרחמם ינהגם', תורה ז' תנינא.

רבינו מביא שם את הפסוק: 'כולם אליך ישברון - לתת אכלם בעיתו'.

הקשינו קושיא עצומה: 'שִׁבְרוֹן' זה כיסופים, רצונות, תשוקה אינסופית, כמו שהיה במירון. וְלִמָּה הם משתוקקים? לקבל אוכל 'בעיתו'.

מה זה 'בעיתו' - על פי שיטת המיניה וביה' הכוונה ל'הארת הרצון'. רצון מופלג להשם יתברך, רצון שלא ידע בכלל מה הוא רוצה.

עוד לפני שהקושיא נגלתה מול עינינו, כבר היית מתנווד מול הספר בהתלהבות, ממלמל בגעגוע, "טאטע, רצון מופלג אליך, רצון מופלג, איי...".

ואז, הקושיא:

אז מה קורה כאן? הם כוספים - כדי שיזכו לכסוף?!

הקושיא שעסקה בנושא הכל כל כך עמוק של התורה, והכל כך עמוק בלב שלנו, לא נתנה לנו מנוח.

היא הייתה אחת מני רבות, וכולן לא היו רק קושיות יבשות. הן היו מלאות חיים. הן עסקו בתהפוכות הנשמה שאנו חווים בכל רגע.

במסגרת הכולל היו שיעורים ממיטב מגידי השיעורים של 'לטייל בתורתו', התחלנו ללמוד מה זה 'מיניה וביה'. איך לומדים בעיון, ואיך מקשרים מושגים מתחילת התורה לסופה, ומסופה לתחילתה. איך חותרים להגיע אל עומק המשמעות שרבינו הקדוש מגלה לנו.

לאט לאט החלה התובנה לחלחל אל ליבנו. כן. הרצון המופלג, הוא הרצון הזה.

רוצים - לרצות - - -

גם כשנמצאים בחיים במצב של 'פנצ'ר בגלגל', ממשיכים לרצות, מתעוררים בכיסופים אינסופיים לה'. ולפעמים באמצע הלימוד, שמחה רבה, אזעקות... נמלטתי שוב אל החניה, מואר באור גדול, מיתרי נשמתי שחזרו שוב לפעום ניגנו את שירת חייהם:

"ריבנו של עולם, נכון שאני כל כך רחוק. שכחתי הכל. אני מחפש בנרות אחרי טיפת חיות - ואין. מתגעגע לגעגועים שהיו - ואין. אבל רבינו מלמד אותנו דרך חדשה של התחזקות, הוא מלמד אותנו שהארת הרצון המופלג, היא הרצון לרצות, רצון לכיסופים, רצון לחיות. טאטע, אני רוצה - לרצות אותך, רוצה לכסוף אליך...".

פתאום גיליתי שיש 'רבינו שני'. לא רק הרבי של מירון ושל הכיסופים, אלא הרבי של השבירות, של הקטנות, של הפנצ'רים.

התחלתי ללמוד את ה'ליקוטי מוהר"ן' מחדש, הפעם דרך מסלול העיון.

הרמזים של תורה ז' התחילו להאיר ולפתוח לי דרך חדשה לגמרי, עם התקשרות חדשה לגמרי לרבינו שכה אהבתי, אבל - מחדש לגמרי.

למדתי את הגילוי העליון של רבינו הקדוש - 'כיסופים לרצון בעצמו'. הבנתי שכשאני נמצא בקריית ספר, עומד בתפילה בלי טיפת חיות, בלי יער של מירון ובלי קולות - אני לא אבוד.

העבודה שלי עכשיו היא לא לחפש את ההתלהבות שהייתה לי, אלא לכסוף ולהתגעגע לכך שיהיה לי רצון.

עצם הכאב על זה שאין לי רצון, עצם זה שאני מבקש מהשם 'הלוואי שהייתי רוצה אותך' - זה כשלעצמו החיבור הכי גבוה שיש.

והמלכות הקדושה אוספת את הרצונות האלו, וחוזרת ונותנת לנו רצון חדש, רצון מופלג ובווער, וחי.

כשכל האורות כבו, העיון בתורות של רבינו - הפך למצפן היחיד שלי.

שם, מתוך השבר הגדול, הבנתי שרבינו קירב אותי פעמיים. בפעם הראשונה הוא קירב אותי דרך האורות של מירון והצעקות ביערות. אבל בפעם השנייה, הוא קירב אותי מתוך הפנצ'ר.

היום אני יודע שהשדות הראשוניים של מירון היו הפרוזדור והכנה לחיים האמיתיים. הטרקלין - הוא אותם שדות, אבל יחד עם היכולת לפתוח את הספר של רבינו ביום חול רגיל ואפור, ולמצוא שם - ודווקא בדרך של עיון פרטני ודקדקני - את המים החיים שנותנים כוח להמשיך לנסוע, גם כשהגלגל נראה מפונצ'ר לחלוטין.

כן. כן.

מירון בקריית ספר. פלאי פלאות.

אפילוג הדרך ליער

ליל שישי, ר"ח אייר תשפ"ו, מירון.

האוויר של הגליל היה ספוג בריח של פריחת אביב, רווי בעשן של מדורות ראשונות שלפני ל"ג בעומר. השבילים המובילים אל הציון היו עמוסים ביהודים מכל הסוגים, אבל אני חיפשתי דמות אחת.

מצאתי אותה על יד המדרגות העולות לציון של רבי יוחנן הסנדלר.

הוא כבר לא נראה כמו ה'שיכור' שפגשתי בשושן פורים למרגלות ה'שול'. הוא היה לבוש בקפידה, עיניו היו צלולות ומאירות בפיקוחן של דעת, ובידו החזיק את החוברת של תורה ד' תנינא.

"זוכר אותי?", שאלתי בחיוך.

הוא הביט בי, וניצוץ של זיהוי עלה בעיניו, "איך אפשר לשכוח? היית ה'אוזן' שלי כשהיין דקדושה הוציא ממני את מה שהלב כבר לא יכול היה להכיל".

"לאן פניך מועדות?" שאלתי.

"ליער", הוא ענה בפשטות, "רוצה להצטרף? הדרך ליער שמעל רבי יוחנן הסנדלר - היא הדרך הקצרה ביותר אל הלב". צעדנו יחד בשביל המתקל כלפי מעלה, משאירים מאחורינו את המולת הציון. הדומייה של הלילה החלה לעטוף אותנו.

הוא נעצר לרגע, נשם עמוק את אוויר ההרים ואמר, "אתה יודע, פעם הייתי בא לפה כדי לברוח". הייתי מחפש את האש שתשרוף את המציאות האפורה של היום-יום. חשבתי שמירון זה ה'יש' וקריית ספר זה ה'אין'".

הוא פתח את החוברת והצביע על התורה, "היום הכל השתנה. העיון ב'לטייל בתורתנו' לימד אותי שהתורה היא לא רק מפה בתוך הערפל, היא הדרכים עצמן. פעם, כשלא היו לי מוחין, הייתי מרגיש מת. היום, כל חידוש וכל התחזקות שאני מוציא מתוך דקדוק במילה של רבינו, נותנים לי חיים ממש".

המשכנו ללכת, ואור הלבנה האיר את השביל.

"גם עכשיו", הוא המשיך בלחש נרגש, "אני מגיע למירון, הרבה, ברוך ה'. אבל אני לא בא רק כדי למלא מצברים ריקים, אני בא כדי להביא את ה'דעת' שקניתי בעמל כולל אל תוך האש של ר' שמעון. פתאום אני רואה במירון חיות אחרת, עמוקה יותר. היום אני מחפש את הדיבור הפנימי שמתחדש לי מתוך התורה. העיון נותן לי כוח להתחדש כאן במירון, ולקחת את ההתחדשות הזאת בחזרה איתי לקריית ספר".

הגענו לקרחת היער.

הוא פנה אליי רגע לפני שנפרדנו אל תוך זרועותיו הפרושות של השם יתברך, "תכתוב את זה", הוא אמר, "תספר להם שרבינו הוא אחד. שכמו שאין באמת מרחק בין הגמרא לעץ ביער, כך אין פירוד בין עומק העיון לשיא הכיסופים. כל זמן שאני לומד ומתייגע בתורה - הלב שלי חי. וכל עוד הלב חי - כל מקום בעולם יכול להיות מירון. וכל שכן, שמירון עצמה היא מירון...".

הוא פנה לעבר העצים הסבוכים, ואני נשארתי שם על השביל, מביט בגבו המתרחק. יודע שזכיתי לראות מטייל אמיתי, שמצא סוף סוף את הדרך שבה הוא מהלך.

הדרן עלך

בערב ראש חודש ניסן התקיים סיום ייחודי במתיבתא בצפת. המעמד החל בתפילת יום כיפור קטן בבית הכנסת העתיק הסמוך לקבר התנא רבי אלעזר המודעי, ומשם המשיכו הלומדים לסעודת מצווה במבנה המתיבתא.

במהלך הסעודה שיתפו האברכים בנקודות שהאירו להם בתורה הנלמדת, והאירוע נחתם בריקודים ובשמחה של מצווה לרגל סיום התורה. לפניכם מראות מהמעמד המרומם.

למייל בעין העדשה

עילית שבעילית

בערב ראש חודש ניסן התכנסו לומדי המתיבתא בקלויז הגדול בברכפלד לסעודת מצווה לרגל סיום תורה ד'. אחרי חודשי החורף שבהם זכו ללמוד את התורה בעיון, התאספו הלומדים לשמוע דברים מהרה"ח ר' שלום מייקוף ור' מרדכי גוטליב שליט"א, ולהתחיל יחד את הלימוד בתורה ד'.

לפניכם גלריית תמונות מהאווירה המיוחדת וההתחדשות של הלומדים סביב שולחנות הלימוד.

לטייל בישיבות הגדולות

ביום שלישי האחרון התכנסו נציגי קבוצות הלימוד של 'לטייל בתורתו' מהישיבות הגדולות למפגש נציגים ייחודי. במהלך הכינוס דנו הנציגים בדרכים להרחבת הפעילות ולהעמקת לימוד העיון בקרב בני הישיבות.

בהזדמנות זו, ברצוננו לעדכן על תוכנית הלימוד המיועדת לקבוצות הבחורים בישיבות הגדולות, הכוללת מערך מבחנים ומלגות מיוחדים. קבוצות נוספות המעוניינות להצטרף למערך הלימוד והמלגות - מוזמנות בשמחה.

לפניכם תמונות מהכינוס:

לפתוח את הלב

השבת
תופץ אי"ה
חובבת הלימוד
המפותחות
עם הספנות
נפלאות
ודרשות

גם אם אתה נמצא אצל הצדיק שנים רבות,
אם אתה עדיין מרגיש שאינך יודע במינה דרך אתה מהלך
אתה יכול לשנות את זה!

כלל אנשי שלומנו מתחילים
יחד את התורה הזמנית בעין
תורה די - אנכי ה אלקיך

לטייל
בתורתו
לעיתים קרובות תפגשו

ניתן לקבל את החוברת אצל
נציגי לטייל בתורתו בכל הארץ
לשימעת נציגי הערים 3 < 9 או בעמדות נדרים פלמט

לקבלת החוברת באזור מגורים:
04-627-7313
במסגרת
השירות
במסגרת
079

